ئۆليېت تونۇرلار

تاللانما

ئېلكىتاپقا تەييارلىغۇچى : ئابرال

2007 ـ يىلى 3 ـ ئاينىڭ 13 ـ كۈنى ئىشلەندى.

2008 ـ يىلى 3 ـ ئاينىڭ 20 ـ كۈنى قايتا تۈزىتىلدى.

مۇندەرىجە

تەخسكەشنىڭ دەردى 4

ئەمەلدارنىڭ ئاش قازىنى 7

ھېسابلاپ چىققىلى بولمايدىغان ھېسابلاش سوئالى 9

ئېغىز ۋە قۇلاق 13

تەگىرنىڭ شاپائىتى 15

مەن بىلەن توي قىلىشنى خالامسىز 16

بىر سۆزلۈك پەرق 18

خوتۇنلارغا 19 ماددىلىق تۈزۈم 19

شەيتانلارنىڭ پارىڭى 23

يەكچەشمە مايمۇن 26

ھاياتلىقتا چاكىنىلىقنى رەت قىلىڭ 28

مەستنىڭ قىسمەتلىرى 30

نان قېپى 38

جۇڭگولۇق، ئامېرىكىلىق ۋە ياپونىيىلىك ھەققىدە قىزىقارلىق سېلىشتۇرۇش 43

تەخسكەشنىڭ دەردى

تۇرسۇننىياز توختى ئوغۇز

سىزنىڭمۇ دەردىڭىز بارمۇ دەۋاتامسىز؟ قىززىقكەنسىز، باشقىلارنىڭ دەردى مېنىڭكىگە ياماق بولالمايدۇ. قارىغاندا سىز مېنى باشلىقنىڭ يېقىنى، توققۇزىنى تەل قىلىپ بېرىدىغان ئادىمى بار، دەپ قالغان ئوخشايسىز. باشقىلارغا تېخى تىنمىغان، راستىنى دېسەم باشلىقنىڭ يېقىنى بولماق قوتۇر ئېشەككە مۆلە بولماقتىنمۇ تەس ئىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە، هازىرقى باشلىقلارنىڭ يۇرت بېدىكلىرىدىن ئانچە پەرقى يوق. ئۇزۇنراقى بىر ئىككى يىل، قىسقىسى بىرنەچچە ئاي تۇرۇپلا غىيپىدە ئۇچۇپ كېتىشىدۇ. جەددالنىڭ كېچىچە توقۇپ چىققان توقۇملىرى تاڭنىڭ ئەزىنى بىلەن چۇۋۇلۇپ كەتكەندەك، سىزنىڭ شۇنچە كۆچەپ تۈزگەن پىلانلىرىڭىزمۇ باش ئۇچىنى تاپقىلى بولمايدىغان بىر كاللەك يىپقا ئايلىنىپ قالىدۇ. قانداق قىلىسىز، باشتىن كەتكەن خۇي بولغاندىكىن، يەنە نۆلدىن باشلىماي قانداقمۇ كۆن ئۆتسۇن؟ «ئەمەلدارنىڭ يېغىرى بار، يېغىرنىڭ يېغى بار» دەپ بىكار ئېيتمىغاندى. گاهىدا شوخا تىكەنلەرگە پۇتلىشىپ هەرەجگە يولۇقسىڭىز، گاهىدا گۈللىرىگە قونۇپ تازا كېرىلىۋالىدىكەنسىز. سىز تېخى بىلمەيسىز، باشلىققا يېقىنلىشىش دۇئېل مەيدانىغا كىرىش دېگەن گەپ. ئەر كىشىنى ئەر كىشىدىن كۆنلەيدىغان بىرمۇنچە گېلادىئاتورلار كۆزلىرىنى قىزارتقىنىچە سىزنى كۆتۈپ تۇرىدۇ. سىز هامان قان ئاققۇزماي جان ئالىدىغان بەكمۇ ئوماق بىر جەڭنى باشتىن كەچۈرۈشكە مەجبۇر بولىسىز. قانداقلا قىلماڭ چوقۇم غەلىبە قىلىشىڭىز كېرەك تە. گېزى كەلگەندە ۋىجداننى دەپسەندە قىلساڭمۇ ئەرزىيدۇ. ۋىجدان بولمىغانغا كىم دوختۇرخانىدا يېتىپ قاپتۇ؟ سىزگە دېسەم، بۇرادەر، بۇلارنىڭ هەممىسى بىر تاۋلىنىش جەريانى دېگەن سۆز. مۇشۇ ئوچاقتا ئون يىل تاۋلانسىڭىز جەزمەن بىر پەيلاسوپ ياكى پسىخولوگ بولۇپ قالىسىز. ياق ياق... توختاڭ، خۇمسىلارنىڭمۇ پەيلاسوپ، پسىخولوگلىرى بولىدىغىنىغا ئىشىنىپ قويۇڭ جۇمۇ.

بۇ ئىشلار ئەنە شۇنداق بولىدىكەن. بەزى باشلىقلارنىڭ كىپتىگە كىرىش ئۇنداق ئاسان بولغىنى بىلەن، بەزى باشلىقلار هازىرلا قىزىل بايراق ئاستىدىن تۇرغاندەك پاك هەم مۇستەهكەم بولىدىكەن. ئۇنداقلارنىڭ تۇمشۇقىدىن ئېلىمىز دېسەك ئۆزىمىزنى خورىتىۋالىدىكەنمىز، يۈرىكىمىز زېدە بولىدىكەن، مېنىڭ ئالدىنقى نۆۋەتلىك باشلىقىم ئەنە شۇ قاتاردىكىلەردىن ئىدى. كارامەتلىرىم كارغا كەلمەي بىرنەچچە يىل ئاچچىق يۇتۇپ يۈردۈم. مېنىڭ خۇيۇم شۇ بولغاندىكىن ئىچىم سىقىلماي

تۇرالايتتىمۇ؟ سىزگە دېسەم، «پورداقچى» لىق كەسپىنىڭ مېھرى ئىسسىق بولىدۇ. چۈنكى سىز ئۆزىڭىزنى تەلتۆكۈس ئىنكار قىلىشقا جۈرئەت قىلالىسىڭىز، ئاندىن بۇ كەسپىنىڭ ئەھلى بولالىغان بولىسىز. نېمە؟... غۇرۇرنى دەمسىز؟ ئۇ دېگەنچۇ، ئارتۇقچە ئۆسۈپ قالغان بىر تال پۈتقا ئوخشايدۇ. باشقىلارنىڭ ئالدىغا ئۆتۈپ كەتمەكچى بولغىنىڭىزدا ئۇ سىزگە پۈتلىشىدۇ، ئۇنىڭدىن ۋاز كەچكەنلىك ئۇنۇمى ئۇنى ساڭگىلىتىپ يۈرگەندىن كۆپ ياخشى.

بۇ قېتىم تازا تەلىيىم كەلدى. گەرچە بۇ نۆۋەتلىك باشلىق خېلى بەك پرىنسىپچان ئادەم بولسىمۇ، تەجرىبىدىن ئۆتكەن بىرمۇنچە ھۈنەرلىرىم بىلەن ئۇنى گىلىۋالدىم. شۇنىڭ بىلەن پۇرسەتنى چىڭ تۇتۇپ بىرمۇنچە چاپانچىلارنىڭ بېشى بولۇۋالدىم دەڭا. ھەيران قېلىۋاتامسىز؟ «يالاقچى» لارنىڭمۇ سەركىسى بولىدۇ، باشلىق ئىلتىپات قىلغان نەزەر كولدۇرمىسىنى بويىنىمىزغا ئېسىپ سەپنىڭ ئالدىدا يۈرىدىغان گەپ. تازا قاملاشقان يېرى، ئالدىنقى باشلىق بىلەن ھازىرقى باشلىقنىڭ زىددىيىتى بارلىقى بولدى. مۇشۇ يوچۇقتىن پايدىلىنىپ، ئالدىنقى باشلىقنىڭ يېقىنلىرى ئۈچۈن بىر «قارا تىزىملىك» تۈزۈپ چىقتىم دە، باشلىققا تۇتقۇزۇپ قويدۇم. ئاقىۋەتتە ئۇلار بىر بىرلەپ قۇرت يېگەن كاۋىدەك قۇلاق تاشلىۋەتتى. ھەتتا بەزىلىرى تەن بېرىپ بىزنىڭ سېپىمىزدىكى ئاكتىپ «چاپانچى» لارغا ئايلىنىپ كەتتى. ئارىسىدا بىلمىلىك، بىرنى بىر دەپ تۇرىۋالىدىغان بىر گەدىنى قۇرۇغۇر بار ئىدى، ئۇمۇ بىرنەچچە ئاي ئۆتۈپلا ئورگان كادىرىدىن بىر ئورمان باققۇچىغا ئايلىنىپ قالدى. شۇمۇ ئىشمۇ دەمسىز؟ شۇنچە قاۋسام تېخى چۈشەنمەپسىز دە، جەمئىيەتتىكى «بىرنى بىر» دەپ تۇرىۋالىدىغان ئۇنسۇرلارنى كۆزدىن يىراق قىلىش خىزمەتنىڭ ئۈنۈمى ئۈچۈن پايدىلىق، بىزدەكلەرنىڭ ئالغا ئىلگىرىلىشى ئۈچۈن تېخىمۇ پايدىلىق. بۇ دېگەن رىقابەت دەۋرى دەڭا.

دەپ كەلسەم گەپ جىق. بىزنىڭ سېپىمىز دائىملا جەمئىيەت ۋە جەمئىيەتتىكىلەرنىڭ قارشىلىقىغا ئۇچراپ تۇرىدۇ. بىزنىڭ مۇناسىۋەت تۇرىمىز مۇرەككەپ ۋە خىرىسقا تولغان مۇناسىۋەت تورى. بەزىدە بىلىپ تۇرۇپ ئوتقا ياكى كاچكۇلغا سەكرىشىڭىز كېرەك، بەزىدە بولسا قۇزغۇنغا، بەزىدە بولسا مايمۇن، ھەتتا ئىتقا ئايلىنىشىڭىز كېرەك. قانداق قىلىسىز، كونىلار: «ئوغۇل بالىغا 27 خىل ھۈنەر ئازلىق قىلىدۇ» دەپ توغرا ئېيتقان. «يالاقچى» لىقنىڭ ۋاستىسى قانچە كۆپ بولسا مۇددىئايىڭىزنىڭ ئىشقا ئېشىشى ئۈچۈن شۇنچە ياخشى. بۇ دېگەن سىزنىڭ ياشاش ئىقتىدارىڭىزنىڭ شەكىللىرىنى بەلگىلەيدۇ، ئۆزىڭىزنى سىناپ بېقىش پۇرستىگە ئېرىشىسىز. ياق ياق، توختاڭ! بىزنىڭ ئۆزىمىزگە خاس پەلسەپىمىز بولغاندەك، ئۆزىمىزگە چۇشلۇق پرىنسىپىمىز بار. يەنە ئۆزلۈكسىز ئىسلاھ قىلىش قارىشىغىمۇ ئىگە بىز. سىزگە دېسەم، يېقىندا بىز نۇرغۇن زىددىيەتلەرنى يېڭىپ «يالاقچى» لىقنىڭ

«سولامچىلىق» تۈرىنى كەشىپ قىلىپ چىقتۇق. بۇ خىل كەشپىيات تولىمۇ ئىستراتېگىيىلىككە ئىگە، ئۈنۈمدارلىقى ئالاھىدە كەشپىيات بولدى. دەسلىپىدە باشلىق خېلى بەك ئېھتىياتچان پوزىتسىيە تۇتتى، كېيىن بولسا ئوبدانلا كىرىشىپ قالدى. ھازىر بولسا پات پات قۇتراپ تۇرىدۇ. ئۇنىڭ بۇ ھالىتىنى سەزگەن ھامان شەھەرگە ئېلىپ كىرىمىز ياكى بولمىسا شەھەردىن تومۇچۇقلارنى ئېلىپ چىقىپ كېچىچە ئۇنىڭ كۆڭلىنى سۈغۇرىمىز. ماشىنا ھۆكۈمەتنىڭ، «راسخوتىنى» سەپتىكلەر يىغىش قىلىمىز. مۇشۇ باھانىدە «سولامچى» لىقنىڭ تەمىنى بىزمۇ ئوبدانلا تېتىپ قالدۇق. نېمە؟ مىللەتنىڭ غۇرۇرىنى دەپسەندە قىلماق دەۋاتامسىز؟ ماڭا قاراڭ، ئاپئاق خوجا ئېپارخاننى مانجۇلارغا سوۋغا قىلىۋەتكەندىمۇ مىللەت ھېچنېمە بولمىغان. يۈز تۆكمىگەنگە قورساق تويۇپ، يۈز تۆكۈلگەنگە ئورۇقلاپ قالىدىغان ئىش بولامدۇ؟ دەرەخ غازاڭ تاشلىمىسا بىخ سۈرەلمەيدۇ، بۇرادەر. مىللەتنىڭ غۇرۇرىنى دەپسەندە قىلىش، يۈزىنى تۆكۈشمۇ يېڭى دەۋردىكى بىر قاتار زىددىيەتلەرنى ھەل قىلىشنىڭ ئېھتىياجىدىن بولىدۇ. بۇنىڭ ئۆزىمۇ بىر پەلسەپە. ئەپسۇس، بىزنىڭ بۇ كەشپىياتىمىزنى تېخىمۇ كېڭەيتىشنىڭ ئىمكانىيىتى بولسىمۇ، لېكىن پاتېنت ئىلتىماس قىلىشنىڭ ئامالى يوق دەڭا. شۇنداقتىمۇ بىز قىلچە ئۈمىدسىزلەنمىدۇق. بۇ تۈرنىڭ باشلىقنىڭ ئالدىدىكى كوزىر تۈرگە ئايلانغىنى بىز ئۈچۈن شەرەپ. لېكىن، جەمئىيەتتىكىلەرنىڭ قارغىش ھاقارەتلىرى خۇددى تاش بوراندەك يېغىپ ۋۇجۇدىمىزنى ئىت تالىغان تاپىدەك قىلىپ تاشلىدى. ئۇلارنىڭ دېيىشىچە، بۇ ئاتا بوۋىمىزنىڭ يۈزىگە قان يىرىڭنى چاچقاندەك ئىش بولارمىش. ئۇلار بەزىدە بىزنى يۈزىمىزدىن يۈزىمىزگىلا «ھەي سولامچى» دەپ چاقىرىشىدۇ. ئاستا ئاستا بۇمۇ قۇلىقىمىزغا سىڭىپ قالدى. ھازىر سېپىمىزدىكىلەرمۇ بىر بىرىمىزنى «سولامچى» دەپ چىرايلىق ئاتايدىغان بولۇۋالدۇق .

پۇرسەتنى قولدىن بەرمەي كېلىۋاتىمىز. ئىشلارمۇ يۈرۈشۈۋاتىدۇ. ھەر نېمە دېگەن بىلەن دەردىمىزنى ئۆزىمىز بىلىمىز، باشقىلار ئويلاپمۇ يېتەلمەيدۇ. يېقىندىن بېرى چوشقىغا ئايلىنىپ قالغان پېتىمچە چىرقىراپ يۈرۈپ چۈش كۆرىدىغان بولۇپ قالدىم. مەشغۇلاتلارنىڭ كۆپلۈكىدىن نېرۋام چارچاپ قالغان بولسا كېرەك...

ئەمەلدارنىڭ ئاش قازنى

تەرجىمە ئەسەر، ئاپتورى: جۇ خۇيخۇڭ

ئەنۋەر يۇنۇس تەرجىمىسى

مېنى باشقا ھەرقانداق ئاشقازانلار بىلەن سېلىشتۇرغاندا، مەندەك ئاشقازاننى ھېچ يەردىن تاپقىلى بولمايدۇ. مېنىڭ باشقا ئاشقازانلار بىلەن ئوخشىمايدىغان يېرىم شۇكى، مەن بولسام بىر ئەمەلدارنىڭ ئاشقازىنى. بولدى دېمەيلا قوياي، مېنىڭچە: «ئاشقازان بولماق تەس ئىكەن ، ئەمەلدارنىڭ ئاشقازىنى بولماق تېخىمۇ تەس ئىكەن »

ھازىر مەن دائىم خوجايىنىمنىڭ ئۆستۈرۈلۈشىدىن بۇرۇنقى كۈنلىرىنى سېغىنىپ قالىمەن. شۇ ۋاقىتلاردا ماڭا كېلىدىغان يېمەكلىكلەرنىڭ كۆپىنچىسى دانلىق قارا ئاشلىق، ۋە ئاددىي تاماقلار ئىدى. مەن كۈنىگە ئۈچ قېتىم كەلگەن تاماقلارنى سالماقلىق بىلەن ئىنتايىن كىچىك ئېزىپ ھەزىم قىلاتتىم. ئاندىن كېيىن، قانغا ئوزۇقلۇق يەتكۈزۈپ بېرىش بىلەن بىرگە يەنە يۈرەك، ئۆپكە، تال قاتارلىق ئەزالارغا ئوزۇقلۇق يەتكۈزۈپ بېرەتتىم. شۇ چاغلاردا ھەرقايسى ئەپەندىلەر ماڭا باش لىڭشىتىپ، ماقۇللاپ تەشەككۈرىنى بىلدۈرۈشۈپ كېتىشكەن، ھەتتا مەنمۇ ئۆزۈمنىڭ ھەربىر كۈنۈمنى شۇنداق مەنىلىك ئۆتكەندەك ھېس قىلاتتىم. پۈتۈن بەدىنىم ئانچە كۈچىمەيلا لۆمۈلدەش ھەرىكىتىنى قانۇنىيەتلىك ھالدا كۈچلۈك ئېلىپ بارالايتتى. بىكار قالغان چاغلىرىمدا باشقا ئەزالار بىلەن دائىم پاراڭلىشىپ تۇراتتىم. ئۇلار ئۆزىنىڭ خىزمىتى، تۇرمۇشى ھەققىدە سۆزلەپ بېرەتتى، يەنە تېخى خوجايىنىنىڭ ئورنىدا ئۇنىڭ تەن ساغلاملىقىنىڭ گۈزەل كېلەچىكى ئۈستىدە غەم يېيىشەتتى .

ئەمما، خوجايىنىنىڭ مەنسىپى ئۆسۈشكە ئەگىشىپ، ئۇنداق ياخشى كۈنلەر بىر كەتكىنىچە قايتىپ كەلمىدى. خوجايىن مۇئاۋىن بۆلۈم باشلىقلىقىغا ئۆستۈرۈلگەن شۇ كۈندىن باشلاپ بىز بىرخىل قايغۇلۇق ھالەتكە گىرىپتار بولدۇق. ئاشۇ نەچچە كۈن خوجايىنىنىڭ ئۆستۈرۈلگەنلىكىنى تەبرىكلەش بىلەن ئۆتۈپ كەتتى. ئۇنىڭ خىزمەتداشلىرى، دوستلىرى، كەسپىي ئىشلىرى بىلەن كېلىپ-كېتىپ تۇرغانلار، ھەممە ئۆزلىرىنى دەڭسەپ باقىدىغانلارنىڭ باردى-كەلدىسى بېسىقمىدى. خوجايىن كېچە-كۈندۈز ئۆزىنى چۆرىدەپ ئولتۇرغان ئۇستەللەردە رومكا كۆتۈرۈش بىلەن بەند بولۇپ كەتتى.

چوڭ بېلىق، چوڭ گۆشلەرگە قوشۇلۇپ زەھەردەك ئاچچىق بىر خىل سۈيۈقلۇق ئۆزۈلمەستىن ئىچىمگە قويۇلۇشقا باشلىدى. چارچىغىنىمدىن كېچە-كۈندۈز ئىشلەپ ھالىمدىن كەتكىنىمنى دېمەيلا قوياي .
بارماق بىلەن ھېسابلاپ كۆرسەك، مۇئاۋىن بۆلۈم باشلىقلىقىدىن باشقارما باشلىقلىقىغىچە بولغان بەش يىل ئىچىدە خوجايىنىمنى تەلىيى ئوڭدىن كەلدى دېيىشكە بولىدۇ. ئەمما ماڭا نىسبەتەن بۇ جەريانلار قارا باسقاندەكلا ئىش بولدى. بۇ خىل قورقۇنچلۇق چۈش بىر باشلىنىپلا ھېچ ئاخىرلىشىدىغاندەك قىلمايتتى. نەچچە يىللاردىن بېرى خوجايىنىنىڭ مېھماندارچىلىقى ئۈزلۈكسىز كۆپىيىپ باردى. مەن ئىشلىرىم تۈگمەي تۈرۈپلا سىمنا قوشۇپ ئىشلەيتتىم. ئاخىرى ھېرىپ ھالىمدىن كېتىپ ۋاي داد، دەپ كەتتىم. زىيانلىق ماددىلارنىڭ ئاشقازان، ئۈچەيگە چۈشۈشى بىلەن ھەممىمىزنىڭ ئىقتىدارى قالايمىقانلىشىپ چاتاق چىقىشقا باشلىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە، باشقا ئەزالارمۇ بەس-بەس بىلەن ماڭا ئۆز پىكىرلىرىنى ئېيتىشتى. جىگەر مەندىن بىزار بولۇپ، ئۆزىگە كېلىدىغان ماي مىقدارىنىڭ ئېشىپ كەتكەنلىكىدىن نارازى بولدى. تىرە ئاستى توقۇلمىسى مەن ئىشلەپ چىقارغان ئوزۇقلۇقلاردىن ئېشىپ قالغانلىرىنىڭ جىگەرگە يىغىلىپ قالغانلىقىدىن خاپا بولدى؛ شۇنىڭ بىلەن بىرگە قانمۇ قاراڭغۇلىشىپ كەتكەنلىكتىن، يۈز غوتۇلداپ ئۆزىگە زادى كىمنىڭ زىيانكەشلىك قىلغانلىقىنى بىلەلمەي يۈرەتتى. قانىنىڭ يېپىشقاقلىقى خېلىلا ئېشىپ كەتكەن ئىدى !
مەن «بۇ دەردىمنى كىمگە ئېيتاي» . مەن يوشۇرۇن ھالدا يۈرەك، مېڭىلەرگە سىلەر نېمىشقا بىرلىشىپ خوجايىنغا نەسىھەت قىلالمايسىلەر، ئەمدى قانداق قىلىمىز؟ دېسەم. ئۇلار ماڭا قاراپ مۈرىلىرىنى قىسىشىپ، قوللىرىنى قويىۋېتىشىپ ئامالسىزلىقىنى ئىپادىلەشتى. ئەكسىچە ئۇلار تېخى ماڭا تەسەللى بېرىپ، يەنىلا بەرداشلىق بېرىشىمنى، خوجايىنىنىڭ ئارزۇسى بويىچە، ئۈستۈرۈلىدىغان ئىدارىگە شېرىك بولۇشۇمنى كۈتۈپ تۇرۇشۇمنى، ئۇنچە جان پىدالىق كۆرسىتىپ كەتمەسلىكىمنى ئېيتىشتى. مەن ھەسرەت چېكەتتىم، ھەي، ئۇنىڭ ئارزۇسىنىڭ ئاخىرى نەگە بېرىپ توختىشىنى پەقەت ئاللاۋاستىلا بىلىدۇ !
شۇ كۈنى سەھەردە مەستلىكتىن ھوشۇمغا كېلىپ، پەقەت خوجايىنىنىڭ قورسىقىنى سىلىغىنىچە خانىمغا ھەسرەتلىنىپ تۇرۇپ :
---ئەمەلدار بولۇپ ياشىماق ئاسان ئەمەس ئىكەنغۇ، مەن ئاشقازىنىمنى بۇزۇپ، سالامەتلىكىمنى يامانلاشتۇرۇۋالدىم!---دېگەنلىكىنى ئاڭلاپ قالدىم .
قانداقلىكى بولمىسۇن خوجايىنىنىڭ مېنى ئېسىگە ئالمىقى ئاسان ئەمەس. تۇيۇقسىز بىر ۋاقىتتا مەن كۆز چانىقىمنىڭ بىردىنلا قىزىپ كەتكەنلىكىنى ھېس قىلىپ قالدىم، ھە، يامغۇر ياغىدىغان بولدى !

ھېسابلاپ چىققىلى بولمايدىغان ھېسابلاش سوئالى

تاش بۇتخانا(شىمياۋ) يېزىسى ئەجدىھا ئەگمى(لۇڭۋەن)بازارلىق 2-باشلانغۇچ مەكتەپ 4-يىللىق ئوقۇغۇچىلىرىغا 3-سائەتتە ھېساب دەرسى بار ئىدى، كونكرېت مەزمۇنى قوشۇش ئېلىش مەسىلىلىرىنى تەكرارلاش ئىدى. دەرسخانىدا جانلىق كەيپىيات يارىتىپ، ئوقۇغۇچىلارنىڭ تەپەككۇرىنى قوزغاپ، ئۇلارنىڭ تۇرمۇش ئەمەلىيىتىدە ھېسابلاش ئىقتىدارىنى ئۆستۈرۈش ئۈچۈن، دەرس باشلىنىش قوڭغۇرىقى چېلىنغاندىن كېيىن، ليۇ مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلارغا مەسىلە‌رنى ئوتتۇرىغا قويغۇزۇپ، ئۆزىگە جاۋاب بەرگۈزۈپ، ئەڭ ئاخىرىدا ئۆزى خۇلاسە قىلىپ بەرمەكچى بولدى. ئوقۇغۇچىلا بۇنىڭدىن ئىنتايىن يېڭىلىق ھېس قىلىشىپ، ليۇ مۇئەللىمنىڭ بۇ خىل ئوقۇتۇش ئۇسۇلىغا بىردەك ئاۋاز قوشۇشتى .

خۇ يۇچى ئورنىدىن تۇرۇپ، ئارقىسىدىكى ساۋاقداشلارغا قاراپ كۆرەڭلىگىنىچە :

---دادام ئېسىلزادىلەر(دىخاۋ) مەيخانىسىدا مېھمان چاقىرغان ئىدى، ئىككى بوتۇلكا ماۋتەي ھارىقى ئىچىلدى، ھەر بوتۇلكىسىنىڭ باھاسى ئۈچ يۈز يۈەن، ئىككى قاپ قىزىل مۇنار(خوڭ تاسەن) ماركىلىق تاماكىدىن ئالدى، ھەر قېپىنىڭ باھاسى يۈز يۈەن، سەككىز قاچىلىق يەل قازان تامقى ئۈچۈن 1200يۈەن خەجلىدى. سىلەر دەپ بېقىڭلار، دادام بۇ قېتىمقى مېھماندارچىلىققا جەمئىي نەچچە پۇل خەجلىدى؟--- دېدى. ليۇ مۇئەللىم يوقلىمىغا قاراپ ساۋاقداش خۇاڭ تۇدىنى جاۋاب بېرىشكە بۇيرۇدى. خۇاڭ تۇدى چاچلىرى قالايمىقان پاخپىيىپ كەتكەن بېشىنى قاشلاپ، بىرھازا ئويلىنىۋالغاندىن كېيىن :

---خۇ يۇچىنىڭ دادىسى بۇ مېھماندارچىلىق ئۈچۈن بىر كالىدىن ئايرىلىپ قاپتۇ،--- دەپ جاۋاب بەردى. ساۋاقداشلار ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، ھەيران قېلىشقىنىدىن كۈلۈشۈپ كېتىشتى. ليۇ مۇئەللىم ئۆزىنى تۇتۇۋالالماي قالغان بولسىمۇ، تېشىغا چىقارمىدى، ئەمما، كۆڭلىدە خۇاڭ تۇدىنىڭ ئۆگىنىشى ياخشى بولماپتۇ، ئۇ نېمانداق غەلىتە ئىش چىقىرىدىغاندۇ، دەپ ئويلىدى. خۇاڭ تۇدى مۇئەللىم ۋە ساۋاقداشلىرىغا قاراپ، يۈرەكلىك ھالدا :

---دېگەنلىرىم خاتا ئەمەس، ئانامنىڭ كېسىلىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن شەھەردىكى دوختۇرخانىغا ئاپارغان ئىدۇق، دادام پۇل تاپالماي، ئۆيدىكى كالىنى ئىككى مىڭ يۈەنگە ساتقان،---دېدى. ليۇ مۇئەللىم چىن كۆڭلىدىن قايىل بولغان ھالدا كۈلۈمسىرىگىنىچە، بېشىنى لىڭشىتىپ :

---ساۋاقداش خۇاڭ تۇدىنىڭ جاۋابىنىڭ داۋلىسى بار...دېدى. مۇئەللىمنىڭ سۆزى ئاياغلاشماي

تۇرۇپلا خۇيۇچىنىڭ ئاغزىنى كالچايتقىنىچە ھجىيىپ قوپۇپ مۇنداق سوئالنى ئوتتۇرىغا قۇيدى :

---خۇاڭ تۇدىنىڭ جاۋابى خاتا ئەمەسمۇ؟

---قانداقسىگە توغرا بولمىسۇن،---دېدى ليۇ مۇئەللىم. خۇ يۇچى كۆرەڭلىگىنىچە :

---مېنىڭ دادام بىر موچەن پۇلنىمۇ خەجلىمىدى، ئۇ پەقەت تالونغا ئۆزىنىڭ ئىسمىنى يېزىپ قويسىلا بولدى،---دېدى. ليۇ مۇئەللىم شۇ ۋاقىتتىلا ئاندىن خۇيۇچىنىڭ دادىسىنىڭ مۇئاۋىن بازار باشلىقى ئىكەنلىكىنى چۈشىنىپ يەتتى. ليۇ مۇئەللىم ھەق-ناھەققە قانداق ھۆكۈم قىلىشقا ئامالسىز قېلىپ، بۇ ئاچماق سۆز تېمىسىدىن ئۆتۈپ كېتىش ئۈچۈن، خۇاڭ تۇدىنى مەسىلە ئوتتۇرىغا قويۇشقا بۇيرۇدى .

خۇاڭ تۇدى بۇرنىنى تارتىۋەتكەندىن كېيىن، بېشىنى كۆتۈرۈپ، سوئالنى ئوتتۇرىغا قويدى :

- مېنىڭ دادام بىر يىل تېرىقچىلىق قىلىپ 900جىڭ بۇغداي، مىڭ جىڭ كۆممە قوناق ئالدۇ. بۇغداي بىلەن قوناقنىڭ ھەربىر جىڭى ئوخشاشلا ئالتە مو؛ ئۆيدىكى كالا ئىككى مىڭ يۇەنگە سېتىلدى، كەنت يىللىق ھېساباتتىن ئائىلىمىزگە نامراتلارنى يۆلەش ئۈچۈن ئىككى يۈز يۇەن بەردى؛ شەھەردە ياردەمگە تايىنىپ ئوقۇۋاتقان تاغام بىر يىلدا بەش يۈز يۇەن بېرىدۇ. دادام بۇنىڭدىن ئورۇق سېتىۋېلىش ئۈچۈن 90يۇەن، خىمىيىۋى ئوغۇت سېتىۋېلىش ئۈچۈن 300يۇەن، دورا چېچىش ئۈچۈن 20يۇەن، تراكتوردا يەر ئاغدۇرۇش ئۈچۈن خەقلەرگە80يۇەن بېرىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا، بىر يىل ئىچىدە يۇقىرىغا ئالاھىدە مەھسۇلات بېجى، قان بېجى(مال-چارۋىنى سويۇش بېجى)، پىلانلىق تۇغۇت ھەققى، خەلق ئەسكەرلىرىنى مەشقلەندۈرۈش ھەققى، ساقلىقنى ساقلاش ئىشلىرى ھەققى، مائارىپ ھەققى ۋە كەنت كادىرلىرىدا قالدىغان ھەقلەرنى تاپشۇرۇش ئۈچۈن 800يۇەن چىقىم بولىدۇ. ئائىلىنىڭ تۇز، كۆمۈر، كىيىم-كېچەك سېتىۋېلىش ئۈچۈن 700يۇەن خەجلىنىدۇ، كەنت شىپاخانىسىدا 190يۇەن قەرز بار. ئانام شەھەرگە كېسەل كۆرسەتكىلى بېرىپ 2900يۇەن چىقىم بولدى. سىلەردىن سوراپ باقاي، بىزنىڭ بىر يىللىق كىرىمىمىز قانچە پۇل بولىدىكەن؟

ليۇ مۇئەللىمنىڭ بۇرنى ئېچىشىپ، ئۇلۇغ كىچىك تىنىپ قويۇپ، زورىغا كۈلۈمسىرەپ :

---بۇ مەسىلىنى ھېسابلىغىلى بولمايدۇ......كىمنىڭ يەنە ئاددىيراق مەسىلىلىرى بار؟---دېدى .

ليۇ جيا جيې ئورنىدىن تۇرۇپ :

---مېنىڭ دادام بازارلىق ساقچىخانىدا ئىشلەيدۇ، ھەر ئايلىق ئىش ھەققى مىڭ يۇەن. ئائىلىمىزدىكى ئالتە جاننىڭ ھەممىسى دادامنىڭ تۇرمۇشىغا تايىنىدۇ، ئائىلىمىزنىڭ ھەر ئايلىق ئىستېمال چىقىمى 600يۇەن، بۇ يىل ئۆيىمىزنى زىننەتلەش ئۈچۈن 12مىڭ يۇەن خەجلىدۇق، بىر

چەت ئەل موتۇسىكلىتتىنى توققۇز مىڭ يۈەنگە سېتىۋالدۇق. سوئال: يىل ئاخىرىدا دادامنىڭ مائاش كارتىسىدا يەنە قانچە پۇل قالدۇ؟---دېدى. ليۇ مۇئەللىم :

- بۇ سوئال ناھايىتى ياخشى ئوتتۇرىغا قويۇلدى....تۆۋەندە ساۋاقداش ۋاڭ لىك بۇ سوئالغا جاۋاب بېرىپ باقسۇن، دېدى. ۋاڭ لىك نازلىنىپراق ئورنىدىن تۇرۇپ :

- ليۇ جياجيېنىڭ دادىسىنىڭ بىر يىللىق مائاشى12مىڭ يۈەن، ئۇنىڭ ئائىلىسىنىڭ بىر يىلدا جەمئىي28مىڭ ئىككى يۈز يۈەن چىقىم قىلىپتۇ، ليۇ جياجيېنىڭ دادىسىنىڭ مائاش كارتىسىدا پۇل بولماسلىقى كېرەك،---دەپ جاۋاب بەردى. ۋاڭ لىڭنىڭ گېپى ئاياغلىشىشى بىلەنلا، ليۇ جياجيې تاترىپ، ئىنتايىن كۆرەڭلىگىنىچە :

- ساڭا دەپ قۇياي، دادامنىڭ مائاش كارتىسىدا 12مىڭ يۈەن بار، بىز ئادەتتە دادامنىڭ مائاش كارتىسىنى ئەسلا مىدىرلاتمىدۇق،---دېدى. ليۇ مۇئەللىم ليۇ جياجيېنىڭ دادىسىنىڭ ساقچىخانىنىڭ باشلىقى، شۇنداقلا بىر ئەمەلدار ئىكەنلىكىنى ئويلاپ يەتتى. دەل شۇ ۋاقىتتا ما فۇگۇي ئىسىملىك بىر ئوقۇغۇچى ئالدىراپ-تېنەپ ئورنىدىن دەس تۇرۇپ، ئۆزىنىڭ مەسلىسىنى ئوتتۇرىغا قويدى، ئۇ بىر دېھقاننىڭ بالىسى بولۇپ، ھەرقانداق ئىشنى ئېنىق سوراپ بىلىۋالماي قەتئىي بولدى قىلمايتتى .

ما فۇگۇي بىردەم بۇرنىنى تارتقاندىن كېيىن، قىزارغىنىچە :

---مېنىڭ دادام كەنتتە بىر ماگىزىن ئاچىدۇ، تەخمىنەن بىر كۈندە 80يۈەنلىك مال سېتىلىدۇ، ئەسلى باھاسى60يۈەن ئەتراپىدا، ھەر يىللىق تاپاۋەت بېجى بىلەن باشقا تۈرلۈك ھەقلەر ئۈچۈن 1200يۈەن تاپشۇرىدۇ. سوئال: مېنىڭ دادام بىر يىلدا جەمئىي قانچىلىك پايدا ئالىدۇ؟---دېدى .

ليۇ مۇئەللىم ئۇنى ماختاپ :

- بۇ سوئالنىڭ ياخشى ئوتتۇرىغا قويۇلدى. ساۋاقداش لى مىڭ بۇ سوئالغا سىز جاۋاب بېرىڭ،---دېدى. لى مىڭ بېشىنى سالغىنىچە بىردەم ئويلانغاندىن كېيىن :

- بىر يىلنى360كۈن دەپ ھېسابلىغاندا، ھەر كۈنى ئەسلىدىكى باھاسىنى چىقىرىۋەتكەندە 15يۈەن ئېشىپ قالىدۇ،ئىككى سانى كۆپەيتكەندە 5400يۈەن بولىدۇ، باج تاپشۇرۇشقا كېتىدىغان پۇلنى ئېلىۋەتكەندە4200يۈەن بولىدۇ،---دېدى. ليۇ مۇئەللىم دەرھال باھا بەرمەكچى بولۇپ، ما فۇگۈيگە قاراپ باش چايقىغىنىچە :

- لى مىڭنىڭ جاۋابى توغرىمۇ؟-دېدى. ما فۇگۇي قاپىقىنى سۈزۈپ، ليۇ مۇئەللىمگە قاراپ تەمكىنلىك بىلەن :

- خاتا؟ كەنتتىكىلەرنىڭ نەرسە كېرەك سېتىۋېلىشقا پۇلى يوق، دائىم دېگۈدەك ئاق ھۆججەت يېزىپ

بېرىدىغان تۇرسا....يىل ئاخىرىغا بارماي دادامنىڭ دوكىنى تاقىلىپ قالامدۇ،---دېدى. لىۇ مۇئەللىم بۇ زەربىدىن بىرھازاغىچە ئىنكاس قايتۇرالماي تۇرۇپ قالدى، كۆڭلىدىكى گەپنى قىلغاندا بۈگۈن قانداقسىگە بۇنداق غەلىتە مەسىلىلەر ئوتتۇرىغا قويۇلىدىغاندۇ، دەپ ئويلاۋاتاتتى .

بەزى ساۋاقداشلار :

- بىزگە بۇ مەسىلىلەرنى ھېسابلاتقۇزماي ، لىۇ مۇئەللىم ئۆزىڭىزنىڭكىنى ھېسابلاپ بېرىڭ،-دېيىشتى.

لىۇ مۇئەللىم :

-مەن قانداقمۇ ھېسابلىيالايمەن؟ ئايلىق مائاشىم 650يۈەن، ئۆتكەن يىلى پەقەت ئون ئايلىقنى تارقاتتى ...

توساتتىن دەرستىن چۈشۈش قوڭغۇرىقى چېلىندى. لىۇ مۇئەللىم يېنىك بىر تىنىپ، ئالدىراش ھالدا دەرستىن چۈشۈشنى جاكارلىدى .

ئەنۋەر يۇنۇس تەرجىمىسى

يوللىغۇچى : ئەنۋەر يۇنۇس ئادرېسى : مارالبېشى ناھىيىلىك 1-ئوتتۇرا مەكتەپ ئوقۇتۇش-تەتقىقات ئىشخانىسى

ئېغىز ۋە قۇلاق

تەرجىمە ئەسەر، ئەسلى ئاپتورى : سۈي گېڭخې

نېمە ئۈچۈن ئادەملەردە بىر ئېغىز ئىككى قۇلاق بولىدۇ، ئەمەلىيەتتە ياراتقۇچى ئىنتايىن دانىشمەن بولۇپ، ئادەملەرنى ئاز سۆزلەپ كۆپ ئاڭلىسۇن دەپ ئاشۇنداق ياراتقان. يەنە ئادەملەرنىڭ كۆپ سۆزلەپ كېتىشىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن ئېغىزنىڭ ئىككى تەرىپىگە لەۋنى يارىتىپ، ئېغىزنى يۇمۇشقا توغرا كەلگەندە چوقۇم ئېغىزنى يۇمۇشقا ئەسكەرتكەن. ئادەملەرنىڭ كۆپرەك ئاڭلىشىغا ئىلھام بېرىش ئۈچۈن قۇلاقنى مەڭگۈ ئوچۇق ھالەتتە ياراتقان، يەنە قۇلاق ئىچىگە ئالاھىدە قۇلاق دەھلىزىنى يارىتىپ، ئۇنى چىرايلىق تۈسكە ئىگە قىلىپلا قالماستىن، باشقىلارنىڭ كەينىدىن قىلىنغان قورۇق غەيۋەت ـ شىكايەتلەرنى ئاڭلىمىسۇن دېگەن .

ئەمما، رېئاللىقتا ئادەملەر ئېغىز ۋە قۇلاقنىڭ مۇناسىۋىتىنى ياخشى بىر تەرەپ قىلالماي، ياراتقۇچىغا باش ئاغرىقى تېپىپ بەردى. ئادەملەر ھامان سۆزلەشكە ئەھمىيەت بېرىپ، ئاڭلاشقا سەل قاراپ كەلدى. گەپ قىلمايدىغان ۋاقىت ۋە قىلسا بولمايدىغان گەپ سۆزلەرنىمۇ پەرق ئەتمەستىن توختىماي سۆزلىدى، ئەمما، ئاڭلاشقا تېگىشلىك گەپ ـ سۆزلەرنى ئاڭلىماستىن قۇلاقلىرىنى يوپۇرىۋېلىشتى. دۇنياغا مەشھۇر مۇخبىر مارك سىن دۇنيادىكى كۆپلىگەن مەشھۇر شەخسلەرنى زىيارەت قىلىپ كۆرۈپ، نۇرغۇن ئادەملەرنىڭ باشقىلارنىڭ قەلبىدە چوڭقۇر تەسىر قالدۇرالماسلىقىدىكى سەۋەبىنىڭ قارشى تەرەپنىڭ سۆزىنى كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلاشقا سەل قارىغانلىقى......ئۇلارنىڭ زوق ـ شوق بىلەن سۆزلەپ،باشقىلارنىڭ ئۆزىگە نېمە دەۋاتقانلىقىغا قەتئىي قۇلاق سالمايدىغانلىقىدىن بولغانلىقىنى بىلگەن. شۇڭا، ئۇ مۇنداق يەكۈن چىقارغان: كىشىلەرنىڭ ئاڭلاش ئىقتىدارىنىڭ ئاجىز بولۇشى سۆزلەش ئىقتىدارىغا باغلىق .

ئەگەر ئەتراپىمىزدىكى ئادەملەرنى كۆز ئالدىمىزغا كەلتۈرىدىغان بولساق، ياخشى ئوبرازىنى تىكلەش ئۈچۈن ئالدى بىلەن، بىر ياخشى ئاڭلىغۇچى بولۇشتا پۇت تىرەپ تۇرۇش كېرەكلىكىنى بىلىپ يېتەلەيمىز. مارك سىن بىزگە مۇنداق بىر مەخپىيەتلىكنى دەپ بەرگەن:" سىز بىلەن پاراڭلاشقان ئادەم، ئۆزىنىڭ ئىشنى ھامان سىزنىڭ ئىشىڭىزدىن قىزىقارلىق دەپ قارايدۇ." بۇ مەخپىيەتلىكنى

ئەستە مەھكەم تۇتۇۋالغاندا، كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلاش ئارقىلىق خىلمۇ-خىل گۈزەللىكنى ھېس قىلغىلى بولىدۇ، چۈنكى«كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلاش ئارقىلىق ھەرقانداق يەردە بىلىم ئالغىلى بولىدۇ» ئۇنداق ئەمەسمۇ، دەرسخانىدا، كىشىلىك ئالاقىدە، پايدا ئالغۇچى ھامان پۈتكۈل ۋۇجۇدى بىلەن كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلايدىغانلار بولىدۇ، ئالغا باسقۇچىلار جەزمەن پۈتۈن زېھنى بىلەن ئاڭلىغۇچىلار بولىدۇ. غەرب پەيلاسوپلىرى ئارىسىدا «"دۇنيا زەن سېلىپ ئاڭلىغۇچىلارغا مەپتۇن "» دېگەن سۆزلىرىدىمۇ يەنىلا بۇ خىل داۋلى بار .

گەرچە سۆزلىگۈچى ھەمىشە چاۋاك ۋە ئالقىشقا ئېرىشكەن بىلەن، بىراق ئاشۇ چاۋاكمۇ ئىككى ئالىقاندىن چىقىدۇ، ئالقىش بولمىسىمۇ مۇۋاپىق بولمايدۇ. كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلىغۇچىلار بولسا ناھايىتى كۆپ قوللاشقا ئېرىشىدۇ، قوللاش دەل ئۆزىنىڭ قەلبىدىن چىققان بولىدۇ. ھەرقانداق سورۇندا، ھەرقانداق ئادەم كۆڭۈل قويۇپ، بىر ئوي-پىكرىنى بىر يەرگە يىغىپ، كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلىغۇچىلارنى تۆۋەن مۆلچەرلىمەسلىكنى بىلمەيدۇ. چۈنكى، بۇددا دىنىي ئەقىدىسىدە بۇددا دىنى مۇخلىسلىرى،«گەپ قىلماسلىق» ئارقىلىق نىرۋاناغا يېتەلەيدۇ .

كۆپ سۆزلەش سۆزلىگۈچىنىڭ ئۆزىگە بالا-قازا ئېلىپ كېلىدۇ، ئاڭلاشتا بولسا جەزمەن ئۇنداق بالا-قازادىن ساقلانغىلى بولىدۇ. خۇددى جىمجىت ئىپتىدائىي ئورمانلىقتا ماڭغاندا، كۆزنىڭ رولىغا تايىنىشلا كۇپايە قىلماستىن، قۇلاق ئارقىلىق پۈتۈن زېھنىنى يىغىپ ئەتراپنى كۆزىتىپ ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن ئاۋاز چىقىرىپ ئۆزىگە بالا تېپىۋېلىشتىن ساقلانغاندەك بىر ئىش .

يوللىغۇچى : ئەنۋەر يۇنۇس ئادرېسى : مارالبېشى ناھىيىلىك 1-ئوتتۇرا مەكتەپ ئوقۇتۇش-تەتقىقات ئىشخانىسى

تاللاپ بېكىتكۈچى مۇھەررىر: دىلشات ئىدرىس

تەگرىنىڭ شاپائىتى

تەگرى ھەقىقەتەنمۇ قۇدرەتلىك ھەم سېخى ئىكەن .

بەزىلەر"رىزقىمىزنى ياراتقان ئىگەم ئۆزى بېرىدۇ"دەپ كۈنلىرىنى ھۇرۇنلۇقتا ئۇخلاپ ياكى ئويۇن ئويناپ بىكار ئۆتكۈزىۋېتىۋېدى، دەرۋەقە تەگرى ئۇلارغا تېگىشلىك نېسىۋىسىنى بەردى .

تەگرى ئۆمرىدە نۇرغۇن پۇلى بولۇشنى، راھەت-پاراغەتتە تۇرمۇش كەچۈرۈشنى ئارزۇ قىلىدىغان،ئۇخلىسىمۇ پۇل چۈشەيدىغان،ئەمما ئۆز تەقدىرى ئۈچۈن كۈرەش قىلىشنى،راھەتتە ياشاش ئۈچۈن تەر تۆكۈپ ئەمگەك قىلىشنى،جاپا چېكىشنى خالىمايدىغان،"بەرسەڭ يەيمەن،ئۇرساڭ ئۆلىمەن"دەپ،غايىبتىن ئامەت كۈتۈپلا يۈرىدىغان بەزى پۇلپەرەس،راھەتپەرەس كىشىلەرگە جاھاندىكى جىمىكى غۇربەتچىلىك،يوقسۇزلۇق ۋە گادايلىقنى ئاتا قىلدى.بىرەر ئەمەل-مەنسەپكە ئېرىشىپ،باشقىلارنى ئۆزىگە بويسۇندۇرۇپ ياشاشنى،باشقىلارنىڭ ئالدىدا ئۆز ھەيۋىسىنى نامايان قىلىپ،يۇقىرى مەرتىۋە ۋە چوڭ يۈز ئابرۇيغا ئېرىشىشنى ئارزۇ قىلىپلا يۈرىدىغان،ئەمما ئۆز ئۆمرىدە بىرەر قېتىممۇ باشقىلارنى ئويلاپ باقمىغان،باشقىلار ئۈچۈن خىزمەت قىلىشنى،جاپا چېكىشنى بولسا ئەسلا خالىمايدىغان،ھەتتا نېمىنىڭ ھەق،نېمىنىڭ ناھەق ئىكەنلىكىنى توغرا تەپەككۇر قىلالىغۇدەك ئەقلىمۇ بولمىغان بەزى ئەمەلپەرەس،ئابرۇيپەرەس ۋە شەخسىيەتچى كىشىلەرگە بولسا جاھاندىكى جىمىكى پېقىرلىق،موھتاجلىق ۋە ئىتائەتمەنلىكنى ھەدىيە قىلدى ....

ھەتتا ئاخىرى ئۇلارغا يەنە ئۆلۈمنىمۇ قوشۇپ بەردى .

يوللىغۇچى : ئىمىن مەھەممەت (ئوقۇغۇچى)

ئادرېسى : قەشقەر مالىيە-سودا مەكتەپ 2005-يىللىق بوغالتىرلىق سىنىپىدىن

تاللاپ بېكىتكۈچى مۇھەررىر: دىلشات ئىدرىس

مەن بىلەن تويي قىلىشنى خالامسىز

مەن تېببىي ئۇنىۋېرسىتېتنى پۈتتۈرگەن ئالىي مەلۇماتلىق، كېلىشكەن يىگىتمەن .ھەرقانداق تويي ئىشنى ئويلىشىۋاتقان قىزلارنىڭ ئەڭ نەمۇنە تاللاش ئوبيېكتى بولالايمەن. مەن بىلەن تويي قىلىسىڭىز: دوست ـ دۈشمەنلىرىڭىزنىڭ كۆزىدىن ئوت ، بۇرنىدىن قان كەتكۈزەلەيسىز .

مەن ئالىي مەلۇماتلىق ياش ھەم رومانتىك ئىلھاملارغا باي.ھەرگىزمۇ سىزنىڭ كيىنىش .يەپ ئىچىش پائالىيەتلىرىڭىزگە ئارىلاشمايمەن. بولۇپمۇ پادىچىلار ئىشتىننى كەيمە ، ئايال كىشىمۇ ھاراق ئىچەمدۇ ؟دېگەندەك قالاق گەپلەرنى قىلىپ سىزنى بىئارام قىلمايمەن ،6يىللىق ئالىي مائارىپ مەندە ئايالالارنىڭ گۈزەللىكىدىن ئورتاق ھۇزۇرلىنىشتىن ئىبارەت ئالەمشۇمۇل ئىنتېرناتسيۇنال روھنى يېتىلدۈردى.بۇ توغرىسىدا مەن ئۆچۈن ئۆزىنىڭ ياشلىقى ۋە بارلىقىنى ئايىماي تەقدىم قىلغان قىز ساۋاقداشلىرىمغا رەھمەت دەڭ .

مەن ناھايىتى ئۇياتچان، ياتلار بىلەن سۆزلەشكەندە كۆزىگە تىكىلىپ قارىيالمايمەن. كۈچۈم يەتمىگەن ئىشقا كىرىشىۋېلىپ بىھۇدە ئاۋارە بولمايمەن. تاماكا تاشلاشنى قانچە قېتىم جاراڭلىق ،جاراڭسىز ،ھىسياتلىق، ھېسسىياتسىز ھالدا ئىرادە قىلغان بولسامۇ ھازىرغىچە تاشلىيالمىدىم. مەن بىلەن تويي قىلسىڭىز:كەچلىك ئولتۇرۇش بەزمىلەرگە بەخىرامان قاتنىشىپ ئەل جامائەتلىرىڭىزنىڭ ئارىسىدا ئادەمگەرچىلىكنى ۋايىغا يەتكۈزۈپ زور شۆھرەت قازىنالايسىز.سەرخىل جىنسلاردىن دىلكەش دوست تۇتالايسىز. باللىق بولۇپ قالساقمۇ كارايىتى چاغلىق،مېنىڭ ئانام گەرچە 60تىن ئاشقان بولسىمۇ بالىغا قاراش ۋەزىپىسىدىن تامامەن چىقالايدۇ ، ئەلۋەتتە ئائىلە ئىقتىسادىمىزغا مېنىڭ ئارىلاشقۇم يوق، سىزنىڭ كىيىم ـ كېچەك ياسىنىش تارىنىشتا دوست ـ دۈشمەنلىرىڭىزنىڭ ئالدىدا بويۇن قىسىپ قالغىنىڭىزنى كۆرسەم چىدىيالمايمەن. شۇڭا ئىقتىساد ئەركىنلىكىنى سىزگە بېرىمەن.

ئەتىگەندە ئورنۇمدىن تۇرۇپ ناشتا قىلدىغان ۋاقتىم ساناقلىق . مەن بىلەن تويي قىلسىڭىز، فىگۇرىڭىزنى ئەسلى پېتى ساقلىيالايسىز؛مېنىڭ كېلىشكەن قامىتىم ۋە ھۆسنۈم ئەتىگەندە سىزگە چەكسىز ئىستېتىك ھۇزۇر بېغىشلايدۇ.كەچتە كەلمەي سەھەرگە ئۆلگۈرۈپ كەلسىڭىزمۇ بىلمەي يېتىۋېرىمەن .ياشسۇن ئەركىنلىك~! كۆڭلىڭىزنى ھەرگىز پاراكەندە قىلمايمەن.

منىڭ ھازىرقى مال مۈلۈك بىساتىم ھەر ھالدا ئىككىمىزنىڭ توي ئىشىغا يېتىدۇ. دادام رەھمەتلىكتىن قالغان ئۈچ ئېغىزلىق ئۆي بار .

ھازىرچە ئانام يالغۇز ئولتۇرۇۋاتىدۇ ،توي پۈتسە ئانامغا كىچىكرەك ئۆي ئىجارە ئېلىپ بېرىپ ئىككىمىز دادامدىن تەۋەررۈك قالغان ئۆيدە ئولتۇرىمىز. دېمىسىمۇ يالغۇز ئانام بۇ چوڭ ئۆيدىن قورقىدۇ. ئۆزىمۇ بۇ ئۆيىنى ساتقا ئاتاپ قويدۇم دەپ نەچچە ئېيتقان .

يوللىغۇچى : سەرگەندار ئادرېسى : قاراماي

تالاپ بېكىتكۈچى مۇھەررىر: دىلشات ئىدرىس

بىر سۆزلۈك پەرق

خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىش خەلق پۇلى ئۈچۈن خىزمەت قىلىشقا ئۆزگەردى،ئاتا-ئانىغا ۋاپادار بولۇش باشلىققا ۋاپادار بولۇشقا ئۆزگەردى، خىزمەتلەرنى تەتقىق قىلىش يەپ - ئىچىشنى تەتقىق قىلىشقا ئۆزگەردى،مەن ئاۋام ئۈچۈن ئاۋام مەن ئۈچۈنگە ئۆزگەردى، ئاما بىلەن زىچ ئالاقە باغلاش رەھبەرلەر بىلەن زىچ ئالاقە باغلاشقا ئۆزگەردى، ئەمەلىيەتنى چىقىش قىلىش ئەۋزەللىكنى چىقىش قىلىشقا ئۆزگەردى،ئامىۋى لۇشيەندە مېڭىش رەھبەرلىك لۇشيەنىدە مېڭىشقا ئۆزگەردى،جەمئىيەتكە تۆھپە قوشۇش جەمئىيەتتىن نەپ ئېلىشقا ئۆزگەردى .

..»»)فېليەتون ئايلىق ژۇرنىلى،،2005-يىللىق 12-سانىدىن تەرجىمە قىلىنغان (.

يوللىغۇچى : رۇزىمەمەت جېلىل ئادرېسى : شىنجاڭ ئۇنىۋېرستېتى ئۇچۇر پەن -تېخنىكىسى ئىنستىتۇتى 2004-يىللىق 6-سىنىپ ئوقۇغۇچىسى

تاللاپ بېكىتكۈچى مۇھەررىر: دىلشات ئىدرىس

خوتۇنلارغا 19 ماددىلىق تۆزۈم

ئەكبەر ئابلىمت

مۇشۇ كۈنلەردە خوتۇن خەقنى باشقۇرماق بەكلا تەسلىشىپ كېتىپ بارىدۇ. ئەجدادلىرىمىز خوتۇن دېگەننى ئارا كۈندە بىر قامچىلاپ يىكتەك قىلىپ باشقۇرۇپتىكەن، بىزگە كەلگەندە بۇ ئەنئەنە بۇزۇلدى. ئۇرساڭ خوتۇن زومىگەرى دەيدۇ، ئۇرمىساڭ قول قىچىشىپ ئادەمنى شۇك ئولتۇرغىلى قويمىغان.

زامان تەرەققىي قىلغانسېرى،ھەممە ئادەمنىڭ كاللىسى ئېچىلىپ سەگەكلىشىپ كەتكەنسېرى، خوتۇننى ئۆزۈڭنىڭ دېگەن يېرىگە ئاپارمىقىڭ، كىرپىك كۆتۈرۈپ قارىيالماس قىلىۋەتمىكىڭ ئوڭاي ئەمەسكەن. شۇڭا ، خوتۇننى تۆزۈم ئارقىلىق باشقۇرۇش بىردىنبىر ياخشى چارە بولسا كېرەك، دەپ ئويلىدىم. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئىشلەۋاتقان ئىدارە-ئورۇنلارمۇ بىزنى تۆزۈم ئارقىلىق راۋۇرۇس ئادەم قىلدۇ ئەمەسمۇ؟ بۇ تۆزۈممۇ شۇنىڭغا تەقلىد قىلىندى.

خەلقىمىزنىڭ مەدەنىيەت ئەنئەنىسىگە ۋارىسلىق قىلىش ۋە ئۇنى تەرەققىي قىلدۇرۇپ يېڭىلاش ، ئاۋام پۇقرانىڭ ئائىلە ئىنتىزامىنى تەرتىپكە سېلىپ، ئائىلىلەرنىڭ نورمال تەرتىپىنى ساقلاش ۋە ئايالللارنىڭ ئائىلىۋى تۇرمۇشنى قېلىپلاشتۇرۇش ئۈچۈن، مەزكۇر «تۆزۈم» تۈزۈپ چىقىلدى.مەزكۇر تۆزۈم چوڭ-كىچىك شەھەر، ناھىيە بازارلىرىدىكى باشباشتاق، تۇرمۇشى تەرتىپسىز ياش چوكانلارغا تەتبىقلىنىدۇ؛ ۋۇجۇدى پاك، سەممىي، مۇلايىم، كۆيۈمچان، ۋاپادار ئايالللارغا ماس كەلمەيدۇ. ئەھلى مەزلۇملىرىمىز ۋاقىپلانغاي :

1. خوتۇن كىشىنىڭ ئېرىنى سۆيۈش ۋە ئۇنى قەتئىي ھىمايە قىلىش، ئېرىنىڭ يېتەكلىشىگە مۇتلەق بويسۇنۇش مەجبۇرىيىتى بولىدۇ. ئائىلىۋى مەشغۇلات ۋاقتىغا قاتتىق ئەمەل قىلىش، ئەتىگىنى سائەت 6 دە ئورنىدىن تۇرۇپ ناشتىلىق تەييارلاش (ئۆلچىمى ھەر بىر ئائىلە ئەزاسى ئۈچۈن بىر كوي)، ۋاقتىنى كىچىكتۈرمەسلىك- ھۇرۇنلۇق قىلماسلىق، كەچتە سائەت 11:30دىن كېيىن ئۇخلاش ۋە ئۇخلاشتىن بۇرۇنقى يۈز يۇيۇش ۋاقتى 3 مىنۇتتىن ئېشىپ كەتمەسلىك؛ بىر كۈن جاپالىق ئىشلىگەن ئېرىنىڭ بەدىنىنى تۇتۇپ قويۇش، بالىنىڭ قىيا-چىيا قىلماسلىقىغا كاپالەتلىك قىلىش كېرەك. بۇ

جەھەتتە لىگتاسىملىق قىلماسلىق، غۇدىرىماسلىقى لازىم. مۇلازىمەت سۈپىتىنى تۆۋەنلىتىۋېتىش مەنئى قىلىنىدۇ، ھېيت-بايرام ۋە ئارام كۈنلىرى دەم ئېلىش چەكلىنىدۇ.

2.خوتۇن بولغۇچى تەربىيلىنىپ تۇرۇشى، ئاشپەزلىك تېخنىكىسىنى ئۈزلۈكسىز يۇقىرى كۆتۈرۈشتىن سىرت، يەنە ئۆينى ئالىي مېھمانسارايلارنىڭ ئۆلچىمى بويىچە رەتلىك تۇتۇشى ، شۇنىڭدەك ئۇيغۇر تېبابەت ساۋاتلىرىغا ئىگە بولۇشى كېرەك.

3. خوتۇن بولغۇچى ھەر ۋاقىت ئۆزىنى تۈزەشتۈرۈپ يۈرۈشكە ئەھمىيەت بېرىشى، ئائىلىدە رەتسىز ، قالايمىقان كىيىنىپ يۈرمەسلىكى(ئۇخلاش كىيىمى بۇنىڭ سىرتىدا)؛ سىرتقا چىققاندا، ساڭگىل-سۇڭگۇل، ئالا-بۇلماچ كىيىملەرنى كىيىپ يۈرمەسلىكى، «ئاشخانىغا كىرگەندە ئۇستا ئاشپەز، ئاشخانىدىن چىقىپلا لەۋەن يارلار» بولۇشى كېرەك.

4. خىزمەتتە بولسا، ھەر ئايلىق ئىش ھەققى، مۇكاپاتى ۋە بارلىق كىرىملىرىنىڭ ھەممىسىنى چوقۇم تولۇقى بىلەن ئېرىگە تاپشۇرۇشى ھەم بۇنىڭغا قارشى ئىدىيىدە بولماسلىقى، يوشۇرۇن پۇل ساقلىماسلىقى؛ ھەر كۈنلۈك چىقىمى 10 كويدىن ئېشىپ كەتمەسلىكى (ھېيت-بايرامدىن سىرت)كېرەك.ئەركىشدە ئايالنىڭ چىقىم ئەھۋالىنى ئىگىلەپ تۇرۇش، سۈرۈشتە قىلىش ھوقۇقى بولىدۇ.

5. ئەرنىڭ ئاتا-ئانىسىنى ئۆزىنىڭ ئاتا-ئانىسى ئورنىدا كۆرۈپ كۆڭۈلدىكىدەك تۇرمۇشىغا كۆڭۈل بۆلۈشى، ئاسرىشى ، ھۆرمەتلىشى لازىم. ھەدىسىلا بىر تەرەپلىمە ھالدا ئۆزىنىڭ ئاتا-ئانىسى ئۈچۈن كەتمەن چېپىپ ئائىلىنىڭ ئىناق كەيپىياتىغا تەسىر يەتكۈزۈشكە رۇخسەت يوق .

6.ئائىلىنىڭ ئىقتىسادىي يۈكىنى نەزەردە تۇتۇپ ئايالنىڭ تۈرلۈك ناملاردىكى قاتار چايلارغا قاتنىششى قەتئىي مەنئى قىلىنىدۇ .

7. ئائىلىدە ئەرنىڭ مۇتلەق نوپۇزى گەۋدىلىنىشى، ئىچىش- چېكىشكە زىيادە چەك قويۇلماسلىقى، يېرىم كېچىدە ياكى تاڭ ئاتقاندا كەلسە كۆپ سۈرۈشتە قىلىنماسلىقى لازىم. ئايال بولغۇچى «كورېيە فىلىم»لىرىنى ئەستايىدىل كۆرۈپ، ئاشۇ فىلىملەردىكى ئايال پېرسوناژلارغا ئوخشاش ئېرىگە ساداقەتمەنلىك كۆرسىتىشى لازىم.

8. ئېرىگە خالىغان ۋاقىتتا تېلېفون قىلىپ، ئەر بولغۇچىنىڭ خۇش كەيپىنى بۇزۇشىغا رۇخسەت قىلىنمايدۇ. تېلېفون بەرمىسە بولمايدىغان ئىش چىققاندا تېلېفون قىلىشى، تېلېفوندا پەقەت ئاساسىي مەقسەتنىلا سۆزلىشى لازىم. تېلېفوندا سۆزلەشكەن ئومۇمىي ۋاقتى بىر مىنۇتتىن ئاساسەن ئېشىپ كەتمەسلىكى كېرەك.

9. ھە دېسىلا ئاغرىپ قېلىپ، ئائىلىنىڭ ئومۇمىي كەيپىياتىغا، ئىقتىسادىغا زىيان يەتكۈزۈشكە

رۇخسەت يوق. داۋاسى يوق (مەسلەن، راك دېگەندەك) كېسەلگە مۇپتىلا بولغاندىن باشقا كېسەللىكلەرنى كۆپ ھەرىكەت قىلىش، ئاز تاماقلىنىش بىلەن داۋالىشى، ئىگراپ يېتىۋالماسلىقى لازىم .

10. خوتۇن بولغۇچى ئۆز پەرزەنتىنى كۈندە مەكتەپكە ئېلىپ بېرىش ۋە قايتۇرۇپ كېلىش ۋەزىپىسىنى تەشەببۇسكارلىق بىلەن ئۈستىگە ئېلىشى، ھەرقانداق سەۋەبلەر بىلەن كېچىكتۈرمەسلىكى؛ ئارام كۈنلىرىمۇ «نۆۋەتچىلىك » مەسئۇلىيەت تۈزۈمىنى يولغا قويۇپ، ئائىلىۋى تاماقنىڭ مول بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلىشى، پەرزەنتىنى سىرتتا ئوينىتىش(تاكسىغا ئولتۇرۇشقا بولمايدۇ)، ياكى قېينانىسىغا ھەمراھ بولۇشى كېرەك.

11. خوتۇن بولغۇچىنىڭ ئائىلىنىڭ تازىلىقىغا مەسئۇل بولۇش مەسئۇلىيىتى بار. ئۆينىڭ تازىلىقى بىر كۈندە ئىككى قېتىم تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈۋېلىنىدۇ.

12. ھېيت-بايرامدىن باشقا كۈنلىرى خالىغانچە تېلېۋىزور كۆرۈشكە رۇخسەت يوق، ئېرى ياكى باللار بىلەن تىزگىنەكنى تالىششقا تېخىمۇ بولمايدۇ؛ ئۆيدە قالايمىقان ۋاراڭ-چۇرۇڭ قىلىشقا ۋە تېلېۋىزور كۆرۈش زۆرۈر بولغاندا، ئېرى ياقتۇرمايدىغان كۆپ قىسىملىق تېلېۋىزىيە تىياتىرلىرىدىن باشقىلىرىنى تاللاپ كۆرۈشكە بولىدۇ.

13.يات ئەرلەرگە(9ياشتىن-70ياشقىچە) قاراش ۋاقتى ھەر قېتىمدا 3سېكۇنتتىن ئېشىپ كەتمەسلىكى، بىر ئەرگە قارىغان ئومۇمىي ۋاقتى بىر كۈندە ئۈچ قېتىمدىن ئېشىپ كەتمەسلىكى، ئوغۇل ساۋاقداشلىرى بىلەن خەت يېزىشماسلىقى، كۆرۈشمەسلىكى ۋە توردا ئۇچراشماسلىقى؛ باشقا ھەرقانداق ئەرلەرنىڭ ئالدىدا تېلىقىپ كۈلمەسلىكى، غىلجىڭلىماسلىقى ۋە قېرىنداشلىرىدىن باشقا ئەرلەر بىلەن يالغۇز ئۇچراشماسلىقى كېرەك.

14. سېرىق كىنو-تېلېۋىزىيە لېنتىسى، قىمار ۋە زەھەر بىلەن ئۇچرىششقا بولمايدۇ؛ تاماكا چېكىشكە، ھاراق ئىچىشكە ۋە قالايمىقان ئاياللار بىلەن دوست بولۇشقا ، ياكى ئېرى ياقتۇرمايدىغان ھەرقانداق ئىش بىلەن شۇغۇللىنىشقا بولمايدۇ. مۇبادا مۇشۇنداق قىلمىشى بايقىلىپ قالسا، دەرھال نىكاھتىن ئاجرىششى شەرت، شۇنىڭدەك ئاجراشقاندىن كېيىنكى بارلىق مال-مۈلۈك ئەرگە تەۋە بولىدۇ، خوتۇن بولغۇچى قاقسەنەم قىلىنىپ ئۆيدىن قوغلىنىدۇ.

15.خوتۇننىڭ بىرەر ئىش توغرىسىدا ئېرىگە دادلىنىشى ئىككى مىنۇتتىن ئېشىپ كەتمەسلىكى كېرەك. دەرد تۆككەندە ئاۋازىنى پەس، مۇلايىم چىقىرىشى كېرەك.

16.ئەر تەرەپ خوتۇننىڭ پارچە خىراجىتى، گىرىم بۇيۇملىرىنى سېتىۋېلىشى ئۈچۈن، ئائىلىنىڭ

كىرىمگە ۋە ئەمەلىي ئەھۋالغا قاراپ، ھەر ئايدا مۇۋاپىق خىراجەت بېرىشكە كاپالەتلىك قىلىش؛ ئائىلىدە تاماق، تازىلىق ئىشلىرى ، ئېرىگە بوي سۇنۇش، كۆرۈنۈش- قىياپىتى ۋە مۇلازىمەت پوزىتسىيىسى قاتارلىق بەش تەرەپتىكى ئەھۋالنى باھالاپ، ھەر بىر تۈرگە 20 نومۇردىن، جەمئىي 100نومۇر بېرىش ئۆسۈلىنى قوللىنىش؛ خوتۇن بولغۇچى ئالدى بىلەن ئۆز-ئۆزىنى باھالاش ۋە ئاخىرىدا ئېرى خۇلاسە قىلىپ نومۇر قويۇش كېرەك.

17. خوتۇننىڭ باھالاشتا ئېرىشكەن نومۇرى 90 غا يەتسە، ئېرىنىڭ ئەمەلىي ئىش ھەققىنىڭ 5% نى، ئەگەر 85 كە يەتسە، 4%نى ، 80نومۇرغا يەتسە، 3%نى مۇكاپات تەرىقىسىدە خوتۇنغا بېرىش، 80 نومۇرغا يەتمىسە لاياقەتسىز ھېسابلاپ بىر پۇكمۇ بەرمەسلىك؛ ئەگەر ئۇدا يېرىم يىلغىچە لاياقەتسىز بولۇپ، ئۆلچەمگە يېتەلمىسە، ئۆزلۈكىدىن نىكاھتىن ئاجرىشىشنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش كېرەك. ئەگەر ئۇدا ئىككى يىل لاياقەتلىك بولۇپ باھالىنىپ، ئۆلچەمگە يەتسە ۋە نەتىجىسى 90 نومۇرغا يەتسە، «ياخشى» ئايال دېگەن شەرەپلىك نامنى بېرىپ، مۇكاپاتنى 1% تىن 10%كىچە ئۆستۈرۈپ بېرىش بىلەن بىرگە، ئىككى كۈنلۈك ئارام بېرىش-تىنىۋېلىش پۇرسىتى بېرىش كېرەك. بۇ ئارام كۈنى شۇ ۋاقىتتىلا ھەم شۇ يىلىلا ئىناۋەتلىك بولىدۇ. ھەممىنى يىغىپ بىراقلا ئارام ئېلىشقا بولمايدۇ .

18. خوتۇن بولغۇچى ئائىلىنىڭ ئەدەپ-ئەخلاقلىرىغا رىئايە قىلىشى، ئەدەپتىن چىققان بارلىق ئىشلىرىنى ئۆز ۋاقتىدا ئېرىگە دوكلات قىلىپ، تۈيۇق يولغا مېڭىپ قېلىشتىن ساقلىنىشى لازىم . ئېرىنىڭ ئالدىدا ئۆز-ئۆزىنى تەنقىد قىلىش، ئۆز-ئۆزىنى كاچاتلاش روھىنى داۋاملىق جارى قىلدۇرۇشى كېرەك.

19.مەزكۇر «تۈزۈم» ئېلان قىلىنغان كۈندىن باشلاپ كۈچكە ئىگە بولىدۇ ،ئۇنى ھەر بىر ئائىلىدىكى ئەر نازارەت قىلىپ يۈرگۈزىدۇ ھەمدە ئاخىرقى چۈشەندۈرۈش ھوقۇقى ئەردە بولىدۇ. ئەگەر يۇقىرىقى «تۈزۈم» گە قارىتا باشقىچە پىكىر ۋە گۇمانىي قاراشلار بولسا،مۇئەللىپ بىلەن ئالاقىلەشسە بولىدۇ.

ئادرېسى: زالىملار كوچىسى، سوغ كۆلكە مەھەللىسى، قاتتىق قول ئەر قورۇسى.

ۋاقتى: يولۋاس يىلىنىڭ كۆكلەم پەسلى .

ئاپتور: بايىنغولىن ئوبلاستلىق مىللەتلەر - دىن ئىشلىرى ئىدارىسىدا

تاللاپ بېكىتكۈچى مۇھەررىر: ئەركىن ئەبەيدۇللا

شەيتانلارنىڭ پارىڭى

شەيتان ھەزرەتلىرىدىن پەرمان :

"ئەتە كەچتە قىرى دەرەخ تۈۋىدە بىر سورۇن تۈزىلىدۇ.بۇ سورۇنغا ئىنسانلارنى ئازدۇرۇشتا تۆھپىسى ئالاھىدە بولغان ئىككى قۇلاق مايمۇن قۇيرۇق شەيتان،تۆت قۇلاق ۋىجىك شەيتان ۋە ئۇزۇن قۇلاق زېرەك شەيتان قاتنىشىدۇ.بۇ سورۇندا ئۇلارنىڭ تۆھپىسىگە قاراپ ئىنئام بېرىلىدۇ. بۇيرۇق تامام ".....

بۇنى ئاڭلىغان ئۈچ شەيتان كىچىچە ئىنسانلارنى ئازدۇرۇشتىكى ئاز بولمىغان ئىشلىرىنى ئويلاپ قاچانلاردىدۇر ئۇخلىغىنىنى بىلمەي ئەتىسى ياڭرىغان نەغمە ناۋادىن ئويغىنىپ كېتىپتۇ.قارىسا بارلىق شەيتانلار ئۈچ تەقدىرۋاننى كۆتۈرۈپ ھېلىقى ئۈچ شەيتاننىڭ ئالدىغا كەپتۇ ۋە ئۇلارنى ئېلىپ پادىشاھنىڭ ئالدىغا ئاپىرىپتۇ.ئالدىراپ كەتكەن ئىككى قۇلاق مايمۇن قۇيرۇق شەيتان سۆز باشلاپ :

ــشەيتان ھەزرەتلىرى ، مەن ئۆزىنى دۇنيانىڭ خوجايىنلىرى دېگەن سېرىق چاچلارنى ئازدۇرۇپ ئۇلارنى دېڭىز بويىدىلا ئەمەس بەلكى ھەر قانداق سورۇنلاردا يېرىم يالىڭاچ ياسىنىپ يۈرىدىغان قىلىپ، ئەنئەنىسىگە ياد ئىللەت ئېلىپ كىردىم دەپتۇ .

بۇنى ئاڭلاپ شەيتانلار چۇرقىرىشىپ كېتىپتۇ.شەيتان شاھ :

ــياخشى سەن مىنىڭ نازۇك ئىشلىرىمنى قىلىپ مېنىڭ سادىق نۆكىرىم بول ـ دەپتۇ. ئەمدى نۆۋەت تۆت قۇلاق ۋىجىك شەيتانغا كەپتۇ.ۋىجىك شەيتان دەرھال ئورنىدىن تۇرۇپ :

ــمەن كىشىلەرنىڭ پۇل ـ مالغا ئامراقلىقىدىن پايدىلىنىپ ،ئىنسانلارنىڭ ھاياتىغا،ئەقلى قۇۋۋىتىگە تەھدىتى ئىنتايىن زور بولغان تاماكا،ھاراق،قىمار،خىروين دەك نەرسىلەرنى ئىنسانلارنىڭ قەلبىگە سىلىپ ،ئۇلارنى ئۇزى ئارقىلىق ئۆزىنى زەھەرلەپ ،ئۆز يېغىدا ئۆزىنى قورۇپ ئوتتۇرىدىن پايدا ئېلىپ ،شەيتانلارنىڭ يۈزىنى يورۇق قىلدىم ــ دەپتۇ.شەيتانلار يەنە ئالقىش ياغدۇرۇپ چۇرقىرىشىپتۇ.شەيتان ھەزرەتلىرى :

ــكارامەت ،كارامەت سەن بۇنىڭدىن كېيىن مىنىڭ سول قول ۋەزىرىم بول ــ دەپتۇ.ئەتراپتىن ئالقىشلار

يېغىپ ئۇنى كۆمۈۋېتىپتۇ.ئەمدى نۆۋەت ئۇزۇن قۇلاق زېرەك مايمۇنغا كەپتۇ . ئۇ تەمكىنلىك بىلەن مەغرۇر قىياپەتتە تۇرۇپ سۆزنى باشلاپتۇ .

ــشەيتان ھەزرەتلىرى ،مەن شەيتانلارنىڭ تارىخىدا قىلىنىپ باقمىغان بىر .ئىشنى قىلدىم دەپتۇ.شەيتانلار ۋە شەيتان شاھ ئۇنىڭ ئېغىزىغا قاراپ قاپتۇ .

ــبۇرۇن بىز جاھان ئەيىنىكىدە نۇرلۇق قۇياش بولۇپ ،جاھاننى زىل-زىل تىترەتكەن ،قۇملۇق ۋە قاشتېشى ،تاغلار بىلەن قورشىلىپ تۇرغان ئەقىللىق كىشىلەرگە شۇنچىلىك قىلساقمۇ غەلىبە قازىنالمىغان ئىدۇق .بىراق مەن ھازىر ئۇلارنى شۇنداق ئۆزگەرتىۋەتتىمكى ، مەن ئۇلارنىڭ روھىنى چىرىتىپلا قالماستىن بەلكى جىسمانىي،تېتىك قىياپىتى،ئەقىل-پاراستى ،ئەنئەنىسىنى زەھەرلىدىم.بۇرۇن ئۇلار ھېكمەت قامۇسىدا دۇنيا خەزىنىسىگە ئىز قالدۇرغۇدەك ئۆچمەس ئىزلار كۆپلەپ چىققان بولسا ھازىر ئەرشى ــئىشرەت ،ئويۇن ـتاماشا،قىمار ،ھاراق،تاماكىدىن ئىبارەت زەھەردىن زەھەرلەنگەنلەر ساناقسىز...بىراق چۈش قويىندا سەگەك ھالدا ،رېئاللىقنى تاپالىغانلار بارماقتا سانىغۇدەك. بۇرۇن ئۇلار ھۇشقىدىن چۈشۈرمەي كىيىم ـكىچەكلەرنى كىيگەن بولسا ،ھازىر تىزىدا ،يوتىدا ھەتتا نازۇك بەدەنلەرنى يېرىم ئۇچۇق قويۇپ يۈرىدىغان ھالغا چۈشۈپ قالدى..بۇرۇن بىر بوردا زاغىرنىمۇ ئەتىۋارلاپ يېسە ،ھازىر رېستورانلاردا كۈندە نەچچە توننىلاپ تاماقلار يېيىلمەي تۆكۈلدى.ئىسراپچىلىق يۇقىرى چەككە يەتتى.بۇرۇن ئۇلار پۇل تاپسىلا كىتاب ئېلىشقا ،بىلىم ئېلىشقا ئىشلەتسە ھازىر ھاراق،تاماكا،خىروين،قىمار ئۈچۈن شۇنچە تەستە تاپقان پۇللىرىنى بۇزۇپ چېچىپ بۇرۇن ھۆكىرگەن چۇقانىڭ ئورنىنى ئۈچەكتىكى سوكۇت ئالدى.نۇرغۇن كىشىلەر ئائىلىسىدىن،بالىلىرىدىن ئايرىلدى.نۇرغۇن بالىلار كىچىك تۇرۇپ يېتىم بولۇشتى.نۇرغۇن بالىلار كىچىك تۇرۇپ زەھەر تەرىپىدىن گۈزەل ياشلىقىدىن ئايرىلدى.بۇرۇن ئۇلار قۇم بارخانلىرىدەك ئۆز يۇرتىدىكى قاشتېشىدەك ئۆم ـئىناق بولسا ،ھازىر زۇلمەت دەستىدىن ئۆچۈپ ،زۇلمەت قويىندا قالغان يۇلتۇزلاردەك تەنها قالدى.پۇل-مال ئۈچۈن ،شان-شۆھرەت،مەنسەپ ـھوقۇق ئۈچۈن بىر-بىرىگە پالتا ئۇرىدىغان بولدى.مانا بۇ مىنىڭ كوپ يىللىق نەتىجەم ــدەپتۇ.

يىراقتىن ئالقىشلار يېغىپ شەيتانلارنىڭ كۈلكىسى زېمىننى بىر ئاپتۇ.شەيتان شاھ ئۇزۇن قۇلاق زېرەك شەيتان بىلەن قەدەھ سوقۇشتۇرۇپ :

ــباركاللا ،باركاللا ،سەن بۇنىڭدىن كيىن مىنىڭ ئوڭ قول ۋەزىرىم بولۇپ چوڭ ـ كىچىك ئىشلاردا ماڭا مەسلىھەت بەرگىن.بىز ئۆزىنى دۇنيانىڭ خوجايىنى دەۋالغان ئىنسانلارنى تېخىمۇ ئازدۇرۇپ،روھىنى زەھەرلەپ،ئۆزىمىزنىڭ سېھرى كۈچىنى يەتتە پەلەككە يەتكۈزۈپ،ئىنسانلارنى بىر

بوردا زاغرىغا،بىر تامچە سۇغا زار قىلىپ،نادانلىقى تۈپەيلى ئۆلارنى ئەركىن ئەمەس قۇل ئورنىدا پۈتلىرىمىزنى،قوللىرىمىزنى ۋە بەدىنىمىزنى يۇغۇزۇپ يۈگۈر -يېتىم ئىشلار ئۈچۈن ئىشلىتىشكە تىرىشايلى ...

ئۆلارنىڭ كۆلكىسى پۈتۈن زېمىنى بىر ئالغان ئىدى .بىرمۇ ئىنسان سىرتقا چىقالمىغان ئىدى ...

بۇ چۈشمۇ ياق بۇ رىئاللىقكەن....

يوللىغۇچى : شىرئەلي مۇھەممەد ئىمىن ئەلشىر ئادرېسى : قەشقەر پېداگوگىكا ئىنستىتۇتى

خەنزۇتىلى تەييارلىق 2005-يىللىق5-سىنىپ ئوقۇغۇچىسى

تەييارلىغۇچى: دىلشات ئىدرىس

يەكچەشمە مايمۇن

بۇ بىر كونا ھېكايە. سېسىق پىندەك دەيدىغان بىر مايمۇن بار ئىكەن، ئۇ يولدىن ئېزىپ قېلىپ، بىرنەچچە كۈندىن كېيىن باشقا بىر ئورمانلىققا بېرىپ قاپتۇ. بىر كۆرۈپلا ئاجايىپ ھەيران بوپتۇ، قارىسا بۇ ئورمانلىقتىكى مايمۇنلارنىڭ تەقى-تۇرقى ئۆزىگە زادىلا ئوخشىمايدىكەن. ئۇلارنىڭ بىرلا كۆزى بار ئىكەن. بۇ غەلىتە ئىشقۇ، جاھاندا بىر كۆزلۈك مايمۇنمۇ بار ئىكەندە !

بۇ سېسىق پىندەك مايمۇن يارىلىشىدىنلا پۇل دېسە جېنىنى بېرىدىغان ھەم زېرەك ئىكەن، پۈتۈن ئوي-خىيالى بازار ئىگىلىكىدە ئىكەن. ئۇ شۇنداق ئويلاپتۇ: بىزنىڭ ھەممىمىزنىڭ كۆزىمىز ئىككى، بۇ يەردىكى مايمۇنلارنىڭ بىرلا كۆزى بار ئىكەن. ئەگەر مۇشۇ بىر كۆزلۈك يەكچەشمە مايمۇندىن بىرەرسىنى تۇتۇۋېلىپ، قەپەسكە سولاپ كۆرگەزمە قىلسا چوقۇم جىقلا پۇل تاپقىلى بولغۇدەك !
سېسىق پىندەك شۇ خۇشاللىقىدا، بىرەر يەكچەشمە مايمۇننى تۇتۇپ كېتىپ پۇل قىلىدىغان بولدۇم، دېگەن ئارزۇ بىلەن ئورەك كولاشقا كىرىشىپتۇ. راست، بۇمۇ تىر تىجارەت، ھېچبولمىغاندا خېلىلا كۆز يېتىدىغان خىيال-دە !
سېسىق پىندەكنىڭ خىيالىغا نەدىن كەچسۇن، ئۇنىڭ ئالدىدا تۇرغان مايمۇنلارمۇ بۇ ئىككى كۆزلۈك مايمۇننى كۆرۈپ ناھايىتى ھەيران بوپتۇ: جاھاندا ئىككى كۆزلۈك مايمۇنمۇ بار ئىكەن ئەمەسمۇ، ئەگەر ئۇنى تۇتۇپ قەپەسكە سولاپ كۆرگەزمە قىلساق، چوقۇم بىر يېڭىلىق بولىدىكەن، يەنە تېخى نۇرغۇن پۇل تېپىشقىمۇ مۇمكىن بولغۇدەك .
شۇنداق قىلىپ، سېسىق پىندەك باشقىلارنىڭ ئورىسىنى كولاۋاتقاندا، ئاسماندىن يوغان بىر قەپەس ئۇنىڭ ئۈستىگە چۈشۈپتۇ .
سېسىق پىندەكنىڭ ئارزۇسى باشقىلارنىڭ ئارزۇسىغا ئايلىنىپ قاپتۇ. ئەسلىدە ئۇ يەكچەشمە مايمۇنلاردىن بىرنى تۇتۇپ كېتىپ، شۇنىڭ بىلەن بېيىماقچى بولغانىكەن، ئالدى بىلەن ئۆزىنىڭ باشقىلارنىڭ قەپىسىگە سولىنىپ قېلىشىنى، كۆرگەزمىگە قويۇلۇشىنى خىيالىغىمۇ كەلتۈرمىگەنىكەن.
يەكچەشمە مايمۇنلار بۇ ئىككى كۆزلۈك مايمۇننى كۆرىمىز دەپ قاتار تىزىلىپ، بىرمۇنچە پۇل خەجلەپ كۆرگەزمە بېلىتى سېتىۋاپتۇ .

قەپەسكە سولىنىپ قالغان سېسىق پىندەك بۇ ئەھۋالنى كۆرۈپ ناھايىتى پۇشايمان يەپتۇ. ئۆزۈم تاپقان بۇ ئامالدىن قانداق بولۇپ باشقىلار پايدىلىنىپ كەتتى؟ دەپ ئويلاپتۇ .

ھازىرقى كۈندە ئەنە شۇنداق ئالدىنىپ قالىدىغان ئادەملەرنىڭ سانى يوق. بۇلارنىڭ تولىسى سېسىق پىندەك مايمۇنغا ئوخشاش ئۆزىگە ئۆزى زامىن بولۇپ قالىدىغانلىقىنى خىيالغا كەلتۈرۈپمۇ باقمايدۇ. بۇلارنىڭ ھېكمىتى ئوخشاش بىر: دەسلەپتە نەپسانىيەتلىك قىلىدۇ، ئاقىۋەتتە زىيان تارتىدۇ .
خۇددى بۇ يەكچەشمە مايمۇنغا ئوخشاش، دۇنيادا غەلىتە-غەلىتە ئىشلار ھەقىقەتەن كۆپ. لېكىن غەلىتە، غەيرىي ئىشلاردا باشقىلارغا باھانە بولۇپ قېلىش، باشقىلارغا ئالدىنىپ قېلىش ئېھتىمالى ۋە شۇنداق قىممەت يوق ئەمەس .
لېكىن مەيلى ھەرقانداق غەلىتە، غەيرىي ئىش بولسۇن، ئۇلارنىڭ بىر ئورتاق خۇسۇسىيىتى بار. باشقىلارنى ئالدايمەن، باشقىلاردىن بۇردا چىقىرىۋالىمەن دەيدىغان خىيالغا كەلگەن ئادەملەر باشقىلارغىمۇ ئوخشاشلا شۇنداق پۇرسەتنى يارىتىپ بەرگەن بولىدۇ، ئۇنداق ئادەملەر ھامان ئۆزى كولىغان ئورىغا ئۆزى چۈشمەي قالمايدۇ. بۇ ھەرقاچان، ھەر جايدا ئوخشاش بىر قانۇنىيەت. بۇ ئوخشاشلىق خۇددى «ھەق بىلەن ناھەق»نىڭ پەۋقۇلئاددە بىرلىك مۇناسىۋىتىگە ئوخشايدۇ، ئۇنداق بولمىغاندا ھەق بولمىسا ناھەقمۇ بولمايدۇ، ناھەق بولمىسا ھەقمۇ بولمايدۇ .
بىزنىڭ ئالدىنىپ قېلىشىمىزنىڭ سەۋەبى شۇكى، بەزىدە ھېلىقى مايمۇنغا ئوخشاش ئوي-خىياللاردا بولۇپ قالىمىز. بەزى ئادەملەر بۇ ئىقتىساد جەمئىيىتىدە ھېلىقى يەكچەشمە مايمۇننى ئۇچراتقاندەك غەلىتە ئىشلارنى كۆپرەك ئارزۇ قىلىدۇ. چۈنكى ئۇنداق ئىشلار ھەقىقەتەن نەپ كەلتۈرىدىغان ئىشتۇر. شۇڭا ئۆزىگە ئۆزى زامىن بولۇپ، ئاۋۋال ئۆزى قىلتاققا چۈشۈپ قالىدۇ .
قارىماققا بەزى ئىشلار ئۆزىگىزگە مۇناسىۋەتسىزدەك كۆرۈنىدۇ. لېكىن باشقىلارغا ئالدىنىپ قالىدىغان، باشقىلار پايدىلىنىپ كېتىدىغان شۇنداق بىر ئوي-خىيال ئاۋۋال ئۆز كۆڭلىڭىزنىڭ چوڭقۇر بىر يېرىدە پىشىپ بولغان بولىدۇ. ئاقىۋەتتە كۆڭلىڭىزدىكى ئەنە شۇ ئورا تولا چاغلاردا ھەممىدىن يامان ئورا بولۇپ قالىدۇ .
خەنزۇچە «تاللانغان فېليەتونلار» ژۇرنىلىنىڭ 2003-يىللىق 3-سانىدىن توختى باقى ئارتىشى تەرجىمە قىلدى

ھاياتلىقتا چاكىنىلىقنى رەت قىلىڭ

«ئادەم ھاياتلا بولىدىكەن، ئۆزلۈكسىز رەۋىشتىكى چاكىنىلىشىش جەريانىنى باشتىن كەچۈرۈپ تۇرىدۇ» دېگەن سۆزنى ئۆزۈم دېگەنىدىم. بۇنداق دېسەم، ھەممەيلەن ئەجەبلىنىپ كېتىشكەنىدى. كېيىنچە ئىنچىكە ئويلىنىپ باقسام، بۇنىڭ ھېچقانداق ئەجەبلەنگۈدەك مەسىلە ئەمەسلىكىنى ھېس قىلىپلا قالماي، بۇنى ئىسپاتلايدىغان نۇرغۇن سەۋەبلەرنىمۇ تېپىپ چىقالىدىم .

ئۆزىمىز ھەققىدە ئويلىنىپ باقسىلا، ئەھۋال شۇنداق ئىكەن: كىچىك چاغلىرىمىزدا قەلبىمىز تولىمۇ كەڭ ئىدى، چوڭ بولغاندىن كېيىن دۇنيانىڭ ناھايىتى كىچىكلىكىنى ھېس قىلدۇق؛ كىچىك چاغلىرىمىزدا تەسەۋۋۇرىمىز چەكسىز ئىدى، چوڭ بولغاندىن كېيىن رەھبەرلەر ۋە خوجايىنلارنىڭلا گېپىنى ئۇقالايدىغان بولدۇق؛ كىچىك ۋاقتىمىزدا ئاتا-ئانىمىز ۋە قەھرىمانلارغىلا چوقۇناتتۇق، چوڭ بولغاندىن كېيىن ھوقۇق ۋە پۇلغا چوقۇنىدىغان بولدۇق؛ كىچىك چاغلىرىمىزدا كۆڭۈل كەيپىياتىمىزغا بېقىپ يىغلاپ ئىچ-قارنىمىزنى بوشىتىۋالالايتتۇق، چوڭ بولغاندىن كېيىن ئېھتىياجغا قاراپ ئېسەدەيدىغان بولدۇق؛ كىچىك ۋاقتىمىزدا ئىشلار ھەققىدە ئويلاپ باقاتتۇق، چوڭ بولغاندىن كېيىن ئادەملەر ھەققىدە ئويلىنىدىغان بولۇپ قالدۇق؛ كىچىك ۋاقتىمىزدا تەبىئەتنى قىزغىن سۆيەتتۇق، چوڭ بولغاندىن كېيىن كىچىككىنە ھۇجرىغىلا مەپتۇن بولىدىغان بولدۇق؛ كىچىك چاغلىرىمىزدا تۇرمۇشقا تەلپۈنەتتۇق، چوڭ بولغاندىن كېيىن جان بېقىش ئۈچۈنلا كويىدا بولىدىغان بولدۇق؛ كىچىك چاغلىرىمىزدا غايە ھەم كۈرەش نىشانىمىز بار ئىدى، چوڭ بولغاندىن كېيىن بارلىق ئارزۇ-ئارمانلىرىمىز بۇيۇملىشىپ كەتتى، ھەتتا ھەقىقەتمىزمۇ «بىرگە بىرنى قوشسا ئۈچ بولىدۇ» دەيدىغان خاتا يەكۈنگە ئۆزگىرىپلا كەتتى .

قانچە ئېگىز ئۇچقانسېرى، بىز كۆرۈۋاتقان شەيئىلەر شۇنچە زورىيىپ غۇۋالىشىپ كەتتى؛ ماڭغان تۇرغان يېرىمىز كۆپ بولغانسېرى، قەلبىمىزدىكى تورلار شۇنچە زىچلىشىپ كەتتى ۋە شۇنچە ئۇششاقلاپ كەتتى؛ بىلىمىمىز قانچە كەسپلەشكەنسېرى، تەدبىرلىرىمىز شۇنچە قېلىپلىشىپ كەتتى ۋە شۇنچە مېخانىكىلىشىپ كەتتى؛ كەچمىشلىرىمىز مول بولغانسېرى، ئىدىيىمىز شۇنچە سىرلىقلىشىپ، بارغانسېرى ئۆزىمىزنىڭ گېپىنىمۇ دېيەلمەيدىغان بولۇپ قالدۇق .

چى لىنىڭ بىر پارچە ماقالىسىنى ئوقۇغانىدىم. ئۇنىڭدا: «كىشىلىك ھاياتنىڭ ھېچقانداق ئەھمىيىتى

يوق. ئەمما ئادەم ياشغانىكەن، چوقۇم كىشىلىك ھاياتقا مەنە ئاتا قىلىشى كېرەك» دېيىلگەن. بۇ تولىمۇ ئەھمىيەتلىك سۆز بولغان. كىشىلىك ھاياتنى چاكىنىلاشتۇرۇپ قويماسلىقىمىز ئۈچۈن، تۇرمۇشىمىزغا نىشان، ھاياتىمىزغا غايە ئاتا قىلىشىمىز لازىم .

تۇرمۇشىمىزنى شېئىرىي تۈسكە ئىگە بولسۇن دېسەك، تۇرمۇشىمىزنى قىزىقارلىقراق قىلايلى؛ تۇرمۇشىمىزنى ئەملىكرەك، تەسەۋۋۇرغا بايراق، ئۆزگىرىشچانراق، ئىنتىلىشچانراق قىلايلى. نۇرغۇنلىغان چاكىنا ۋە تېتىقسىز ئىشلار بىزنى بارغانسېرى چاكىنىلاشتۇرۇپ ۋە تېتىقسىزلاشتۇرۇپ قويماقتا. بىزدىكى چاكىنىلىق ۋە تېتىقسىزلىقلارنىڭ دەستىدىن مول مەزمۇنلۇق ۋە جانلىق بولغان نىنى ئىشلىرىمىزمۇ چاكىنىلىشىپ كەتتى ۋە تېتىقسىزلىشىپ كەتتى .

نېمە ئۈچۈن شۇنداق بولۇپ كېتىدۇ؟ مېنىڭچە، بۇنىڭ سەۋەبلىرى بەلكىم قەلبىمىزنىڭ نۇرسىزلىقى، ۋۇجۇدىمىزدا مۇھەببەت بولمىغانلىقىدىن بولسا كېرەك .

بىز قەلبىمىزدىكى ياخشىلىقنى ئەمەس، بەلكى باشقىلارنىڭ قانداق قارىشىنى ئۆلچەم قىلىۋاتىمىز؛ چىن قەلبىمىزدىكى تەسىراتىمىزنى ئەمەس، بەلكى ساپ ماددىي نەرسىلەرنى ئۆلچىگۈچ قىلىۋاتىمىز؛ بىز ئۆتۈپ كەتكەن ئىشلارنىڭ جەريانىنى ئەسلەشنى ئەمەس، بەلكى مەقسەتكە تېزلىكتە يېتىشىشنى خۇشاللىق دەپ بىلىۋاتىمىز .

بىز چاكىنىلىقنى رەت قىلىشىمىز كېرەك. ياشاشنىڭ ئۆزى سەۋەبتۇر، ئەمما بىز قانداق ياشاشنى جەزمەن ئۆگىنىۋېلىشىمىز كېرەك. تاشلىۋېتىشنىڭ ئۆزى خۇشاللىق. ۋەھالەنكى، بىز قانداق چاغدا ھېرىسمەن بولۇشنىمۇ بىلىشىمىز كېرەك. ياشلىق ئادەمگە باقمەندە ئەمەس، قېرىغاندا قەيسەر بولۇشمۇ ئاسان ئەمەس، چېكىنىپ پۈچەكلىشىپ كېتىشتىن، چاكىنىلىقتىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن، ئادەمنىڭ قەلبىدە نۇر چاقناپ تۇرۇشى، ۋۇجۇدىدا مۇھەببەت بولۇشى كېرەك. ئادەمنىڭ قەلبىدە نۇر چاقناپ تۇرسا، ئېتىقاد ئاسمىنى پارلاق بولىدۇ، كىشىلىك ھايات تۇنلىرىمۇ پاك ۋە سۈزۈك بولىدۇ؛ ۋۇجۇدىدا سۆيگۈ بولسا، ئۆلۈپ كەتكەن جانلارمۇ ئويناقشىپ بىز بىلەن ئورتاق شادلىنىدۇ. بىز ۋاقىت بىلەن مۇھەببەتلىشىمىز، ھالبۇكى قوغلىشىش مەڭگۈ خورىماستۇر .

تاللانغان فېلىيەتونلار ژۇرنىلىدىن ئۆمەرجان ھەسەن بوزقىر تەرجىمە قىلدى

مەستلىك قىسمەتلىرى

1

سەن تەلمۈرۈپ كۈتكەن يېڭى يىل ئاخىرى يېتىپ كەلدى. ئاھ يېڭى يىل! تەستە كەلگەن بۇ يېڭى يىلنى ئوبدان بىر تەبرىكلىمەي بولمايدۇ .

توغرا، رېستوراندا ئولتۇرۇش كېرەك. بىراق، بۇنداق چاغلاردا ئۈچ-تۆت كۈن بۇرۇن ئورۇن زاكاز قىلىپ قويمىساڭ، تەبرىكلىگۈچىلەرنىڭ كۆپلۈكىدىن يېڭى يىلغا مەست پېتىڭچە كىرىش شەرىپىدىن مەھرۇم قالىسەن. هاراققۇ نەدە ئىچسە مەست قىلىۋېرىدىغان نەرسە. بىراق ۋاقىت، سورۇن ئوخشىمايدۇ-دە. نەچچە ۋاقىتتىن «شوپاڭ»دا ئىچكەن بولساڭ، ئەمدى يېڭى يىلدا يېڭىچە بىرەر قېتىم ئولتۇرمىساڭمۇ سەت تۇرار. كادىرلىقىڭنى، هېچ بولمىغاندا ئۈستۈڭدىكى مۇنۇ كاستۇم-بۇرۇلكا، گالستۇكنىڭ ئىناۋىتىنى دېمىگەندىمۇ شۇنداق قىلىپ، پېرىم كۈن سوكۇلداپ يۈرۈپ قايسى بىر كاتتا رېستوراندىن بىر «خالىي ئورۇن» ئۆتۈشتۈمدە، مەردانىلەرچە هەر تەرەپكە چاقىرغۇ ۋە تېلېفون قىلىشنى باشلىۋەتتىڭ.

بىچارە ئىككى بالاڭ ئوت قالاقسىز ئۆيدە تىترەشكىنىچە ئولتۇرغان دەقىقىلەردە، سەن هېلىقى «لازىلىقتا ئۆلگەن توخۇ» قاتارلىق يېسە ئېغىزنى، چىقارسا كۆتنى ئېچىشتۇرىدىغان قورۇمىلاردىن لەززەتلەنگەچ هاراق ئىچىۋاتاتتىڭ. قۇلاقنى پاڭ قىلىۋەتكۈدەك مۇزىكىلار ئالىيشىل چىراغلار ئاستىدىكى كىچىككىنە دائىرىدە بىر توپ ئەر-ئاياللار بىر-بىرىنى يۆلەشكىنىچە زېرىكمەستىن بىر خىل هەرىكەتنى تەكرارلىماقتا رومكا ئاياللىماقتا سەنمۇ مەستخۇشلۇق ئىلكىدە قايسىدۇر بىر قىز بىلەن ئىككى -ئۈچ مەيدان تانسا ئويىنىغاندەك قىلدىڭ. سەن تانسا ئويناۋېتىپ، ئاياللىڭنىڭ سىمىز بىر ئەر بىلەن تانسا ئويناۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قېلىپ، ئازراق سەگەكلەشتىڭ. بىراق، سېنىڭمۇ قۇچىقىڭدا بىر قىز باردە. سەن ئاياللىڭنى مىنۇت ئىچىدە كەچۈرۈۋەتتىڭ: ئېھتىمال بىرەر مۇھىم كىشىدۇر، توغرا چۈشىنىش كېرەك. ئىلمىيلىك ھەممىدىن مۇھىم، ئوقۇغانىدە بىز

ھەر كۈنى ئىچىۋېرىپ مەستلىك رېفلېكس بولۇپ كەتكەن نېرۋاڭ، ھەتتا سوغۇق سۇ ئىچسەڭمۇ ئۈچ-تۆت رومكىدىن كېيىنلا ئاينىشقا باشلايتتى. سەن يەنە مەست بولۇپ قالدىڭ. كۆزلىرىڭ توختىماي ئاياللىڭنى ئىزدەيتتى، لېكىن تاپالمايتتى. كۆزلىرىڭ غۇۋالىشىشقا باشلىدى، يىغلىدىڭمۇ

ياكى ھەقىقەتەن ئېغىر مەست بولۇپ قالدىڭمۇ، بىلەلمىدىڭ. ئۆزۈڭگە سۆزلىدىڭ: بۇ يەرنىڭ شوپاڭدىن نېمە پەرقى؟ ئۇ يەردە تىزىمىزغا قونۇپ ئولتۇرۇپ ھاراق قۇيۇپ بېرىدىغان «تومۇچۇقلار» بار، بۇ يەردە ئۆيدىن ئەگىشىپ كەلگەن «پاختەكلەر» ئىشلىرىمىزغا نازارەتتە بۇ يەرنىڭ زادى نېمىسىنى ئارزۇلايمىز؟ توغرا، بۇ يەرنى «زامانىۋى شوپاڭ!» دەپ ئاتاش كېرەك. ھا ھا ھا زامانىۋى شوپاڭ كارامەت ئىسىم بولدى خىياللىرىڭدىن لەززەتلىنىپ قايسىدۇر بىر پەدىگە خىرقىرىغىنىڭچە ئۆيگە قايتماقچى بولدۇڭ. پاتەم شوينا، ئايىم لەڭپۇڭ ياكى غوپۇر قۇسۇقلارنىڭ شوپاڭخانىسىدىغۇ پۇلنى قاچان تۆلىسەڭ بولىدىغان گىگانت خۇنپەر ئىدىڭ. بىراق، تۇمەنلەپ پۇل خەجلەپ رېستوران ئاچقانلار سەندەك تاكىراڭ مەستتىن ئۆز نېسىۋىسىنى نەق ئېلىشنى ئۇلاردىن ئوبدان بىلىدىكەن. ئۆيۈڭگە كۆمۈر، ئىككى بالاڭغا قىشلىق چاپان، ئاياغ ئېلىپ بېرىشنى پىلانلاپ ئەتىگەن بىرسىدىن تىزلىنىپ تۇرۇپ قەرز ئالغان 250 يۈەن پۇل قولۇڭدىن «مىرتتىدە» چىقىپ كېتىشى بىلەن تەڭلا ھېچنېمىنى بىلمىگۈدەك مەست بولدۇڭ-دە، نەسلىلىك ئىنەكنىڭ ئەمچىكىدەك لەپپەڭشىگىنىڭچە قاياقتىدۇر يوقالدىڭ ئەتىسىمۇ، ئۆگۈنىمۇ توختىماي ئىچتىڭ. بۈگۈنمۇ يەنە مەست ھالەتتە ئۇچرىدىڭ-دە، قاچان ئۇچرىساڭ ئۇنتۇپ قالماي سورايدىغان سوئالىڭنى يەنە تەكرارلىدىڭ :

جېنىم ئاغىنە، ئىنتايىن ئاز چىقىم بىلەن ھازىرقى مائاشىمدىنمۇ نەچچە ھەسسە كۆپ پۇل تاپقىلى بولىدىغان ئىش بولسا دەپ بەرگىنە !

ئۇنداقتا بۇ سوئالىڭغا قېرىنداشلارچە، دوستلارچە مەسلىھەتىم شۇ، ئاڭلا: سەن كۈندە ئىچىۋاتقان مۇنۇ شوپاڭلارنىڭ ئالدىغا مەستىنىڭ سۈيدۈكى بىلەن قۇسۇقدىن ھاراق ئايرىۋالىدىغان بىر زاۋۇت قۇرساڭ، كۈندىلىك ھاراق مەسىلەڭمۇ ھەل بولىدۇ، ھېچقانچە چىقىم تارتمايلا بېيىپ كېتىسەن

2

روزى ھېيت بىلەن يېڭى يىلنىڭ سۈنئىچىلىقىدىن بېلگىنى رۇسلىيالمايۋاتقان بىر پەيتتە قۇربان ھېيت غارقىراپ يېتىپ كەلدى. ئەرزان كىيىملەرنى ياراتماي، ئەڭ يېڭى مودىسىنى ئالىمەن دەپ يۈرگەن ئايالىڭ، ھېيتقا ئۈچ كۈن قالغاندا، قاقۋاش سودىگەرلەر ھەممىنىڭ كۆزىنى ئالا-چەكمەن قىلىپ ئەكەلگەن كاتتا بىر قۇر خۇرۇم كىيىمنى مىڭ سومغا كۆزلىرىنى قىزارتىپ تۇرۇپ سېتىۋالدى. ئەر-خوتۇن ئىككىڭلارنىڭ مائاشى ھەر خىل چاي، ئولتۇرۇشلاردىن قورسىقىڭلارغا ناھايىتى تەستە ئېشىنىۋاتقاندا، بۇ ئەلۋەتتە ئاز پۇل ئەمەستە. ئۆزۈڭغۇ روزا ھېيتتا ئالغان ئەرزان باھالىق

كاستۇم-بۇرۇلكىنى قۇرۇق يۇيۇش ئورنىدا يۇيدۇرۇپ دەزماللاپ كىيەرسەن، بىراق، باللارچۇ؟ ھېيتلىق گۆش، مېۋە-چېۋە ،مەزەلەرچۇ ؟ ھەي پۇل ئاخىرى يېزىدىكى بىچارە، مۆمىن ئاتا-ئانىڭنى «تەسىرلەندۇرۇپ» شاتراق پاقلاندىن بىرنى ھەل قىلدىڭ؛ ئۇنىڭ دۇمبىسىگە بىر خالتا گۆلە-جىگدىنى ئارتىپ-دە، مېھرىبانلارغا خوش دېيىشنىمۇ ئۇنتۇپ، خوتۇنۇڭنى خۇش قىلىشقا ئالدىرىدىڭ. ئايالىڭمۇ «كەمپىر»نى (قېيىناناڭنى شۇنداق ئاتايتتىڭ) «تەسىرلەندۇرۇپ» بىر داستىخانلىق ساڭزا، پېچىنە پىرەنىكنى ئەسىرگە ئېلىشقا ئۈلگۈردى. ئاھ، مۇھىم مەسىلىلەر ھەل بولدى! راست، باللارنىڭ ئۇستۇپشىچۇ؟ بولدىلا، ئۇلار كىچىك ئەمەسمۇ، قىشنىڭ كۆزى قارىغۇ، ياكى بولمىسا ئۇلارنى بىر يەرگە ئاپارمىساڭلا بولدى ئەمەسمۇ؟

ھېيت ناغرىسى چېلىنغان كۈنى ئەتىگەن قاسساپ ئىزدىدىڭ. ئۆمرۈڭدە پىتتىن باشقا نەرسىنى ئۆلتۈرۈپ باقمىغاچقا، ئاشۇنداق ئاددىي ئىشلارغىمۇ ئامالسىز پۇل خەجلەشكە توغرا كەلدى. ھەش-پەش دېگۈچە گۆشمۇ ئاسقۇغا ئېسىلدى، بالا-چاقىلىرىڭ بىلەن قېيىناتا، قېيىناناڭنىڭ شەھەر مەركىزىدىكى ياسداق ئۆيىدە كەچكىچە مېھمان بولۇپ، ئۇلارنى ئۆزۈڭ تاكسى كىرا قىلىپ ئۆيۈڭگە ئېلىپ كېلىپ ھېلىقى گۆشتە راۋۇرۇس مېھمان قىلىۋاتقاندا، سەھرادىكى ئاشۇ جاپاكەش مېھرىبان ئاتا-ئاناڭ سېنىڭ ۋە باللىرىڭنىڭ يولىغا تەلمۈرۈشكىنىچە، قازىنىدا ئەتىگەندىن بېرى قايناۋېرىپ ئېزىلىپ كېتىۋاتقان گۆشنىڭ شورپىسىدىن بىر قوشۇق ئىچىشكىمۇ قىيمىغان ھالدا ساقلاپ ئولتۇراتتى نېمىلا بولمىسۇن بۇ ھېيتتا ئازدۇر-كۆپتۇر چىقىم بولدى. ئوچۇقىنى ئېيتقاندا، قەرزىڭ بىر ئۈلۈش كۆپەيدى. مەيلىلا دەيتتىڭيۇ، ئىچىڭ ئېچىشاتتى. ئۇچرىغانلا تونۇشۇڭغا ۋايساپ قوياتتىڭ :

ئىنىسى روزەكنى ئاران تەستە ئۆزاتقاندۇق، ئاكىسى قۇنەك كېلىپ ئادەمنى ئەجەب جىلە قىلدا !

ئاياللارغا ئۆزىنىڭ مەۋجۇدلۇقىنى ھېس قىلدۇرىدىغان «8مارت» بايرىمى نازىلىنىپ يېتىپ كەلدى. ئاياللار كېچىنى كېچە دېمەي ئۆزئارا خەۋەر يەتكۈزۈشۈپ، تېلېفونلىشىپ مەركىزىي شەھەردىكى مودىنى ئۇرۇق-تۇغقان، دوست-بۇرادەر ياكى شوپۇرلاردىن بىر ئاماللار بىلەن ئۇقۇپ، رەستە-بازارلاردا باس-باس قىلىپ سېتىۋالماقتا. ئاھ، خۇدا! نېمە كۆرگۈلۈك بۇ؟! بىراق، سەن ئەر. چىداش كېرەك، چىدىدىڭ. چىدىمايمۇ ئامالىڭ يوق. مائاشىڭنى تولۇقى بىلەن ھەرقايسى «مەست زاۋۇتلىرى»نىڭ خوجايىنلىرى، توي قىلىۋاتقان، ئۆلۈۋاتقان، ئۆي كۆچۈۋاتقان لار ئېلىۋاتسا، ئايالىڭغا يەنە

چىدىمامتىڭ؟ ئۇ بىچارىمۇ ئىششەك قەرزنى پاتىڭغا ئارتىپ يۈرۈپمۇ، يەنە چىداپ كىيىم كىيۋاتسا لېكىن يۈرىكىڭنىڭ بىر يەرلىرى پىژىلدايتتى: دەلتە خوتۇن، روزا ھېيتتا ئالغان كىيىمىڭ كىرلەشمەستە يېڭى يىللىق، قاتار چاي، يەتمىش پۈشتۈمنىڭ تويى، قۇربان ھېيتلىق دېگەنلەر ئۈچۈن ھەپتىسگە بىر قۇردىن كىيىم سېتىۋالدىڭ، ئەمدى يەنە ئاھ، خۇدا! نېمىشقا يەتتىنچى مارتتىن كېيىنلا توققۇزىنچى مارت كەلمەي، سەككىزىنچى مارت كېلىدىغاندۇ؟! ئادەملەر ئىپتىدائىي جەمئىيەتتىن تەرەققىي قىلمىسا بولمامدۇ! مىڭ ئەپسۇس، نېمىشقا ھەربىي خوتۇن ئالمىغان بولغىيتتىم ئىلاھىم بايرامنى شاخلاتقان گۈي تۇتامىسىز بىر باھانىدە ئۆلەر !

سېنىڭ غەزەپلىك خىياللىرىڭمۇ شۇنچە سىپايە، شۇنچە زەئىپ ئىدى. شۇنداق، ئايالىڭنى يۇزتۇرانە تىللىيالمىدىڭ (بۇ دېگەن مودا)، ئەمما خىيالەن سۆزلەشتىڭ :

سۆيۈملۈكۈم، سىزنى يۈرىكىمنىڭ قات-قېتىدىكى چوڭقۇر مۇھەببىتىم بىلەن، ئەڭ يېقىملىق، ئەڭ چۈچۈك تىلدا «ئېھ، نائىنساب خوتۇنلار تائىپىسى!» دەپ تىللىسام خاپا بولماسسىز؟

ئايالىڭ تاتلىققىنا كۈلۈپ جاۋاب بەردى :

نېمە دەپ خاپا بولغۇدەكمەن. سىزدەك كۆندە پىۋا، ھاراقنى ئىچىۋېرىپ ئەرەنلىكى كۆنسېرى ئاجىزلىشىۋاتقان شوپاڭ كۈچۈكى ئېرىمنىڭ بولغانلىقىدىن پەخىرلەنسەم بولىدۇ تېخى

زۇۋانىڭ تۇتۇلدى. ئايالىڭ «مارت»لىق كىيىملىرىنى كىيىپ كۆزۈڭدىن ئوت چاقناتقىنىچە مەسخىرىلىك كۈلۈپ، بىر توپ ئايالالار بىلەن بىللە رېستوران تامان يۈرۈپ كەتتى

4

بايراملار رەت-رېتى بىلەن دارىقاڭشىپ كەلمەكتە. «1ماي ئەمگەكچىلەر بايرىمى»، «4ماي ياشلار بايرىمى»! بۇ بايراملارنىمۇ ئەلۋەتتە ئوبدان تەبرىكلەش كېرەك. ھۆكۈمەتمۇ تەبرىكلەڭلار، دەپ بىرقانچە كۈن قويۇۋەتتى ئەمەسمۇ. بۇ قېتىم ئايالىڭ ئىككى بايرامغا قىسقارتىپلا 380 يۈەنگە بىر قۇر يازلىق كىيىم سېتىۋالدى. ئەسلىي ئۇ تېخىمۇ قىممەتنى سېتىۋېلىپ ھەممىنىڭ كۆزىنى ئالغاي قىلىۋەتمەكچى ئىدى، بىراق، يانچۇقىنىڭ كۆزى ياش يۇقى! ئۇنىڭ ئۈستىگە ئاز كۈندىن كېيىن «باللار بايرىمى» كېلىدۇ ئەمەسمۇ .

ئارىلىقتا ھەر خىل توي، چاي، بەزمە-باراۋەتلەر بولۇپ تۇردى .

قاراڭلار، «باللار بايرىمى» ئويناقلاپ يېتىپ كەلدى! ئاتا-ئانىلار باللىرىنى چىرايلىق ياساندۇرۇپ باغچىلارغا چاپماقتا. ھەممە يەردە باللارنىڭ كۈلكىسى، باللارنىڭ جىلۋىسى بىراق، سىلەرنىڭ ئۆيگە شۇ تاپتا ئېغىر پۇشۇلداشلار ھۆكۈمران. ئەر-ئايال ئىككىڭلارنىڭ مائاشى ئاللبۇرۇن خەجلىنىپ تۈگىگەچكە، كۆڭلۈڭلار شۇنچىلىك يېرىم. تۇيۇقسىز بىر مۆجىزە بىلەن بىردىنلا باللىقىغا قايتىپ، مەھەللىدىكى باللار بىلەن بايراملىق كىيىملىرىنى كۆز-كۆز قىلىپ تايتاڭلىيالمىغانلىقى ئۈچۈن، ئايالىڭ دېگەن ھېسسىياتچان مەخلۇقنىڭ يۈرىكى شۇ تاپتا لەختە-لەختە قان !

ئۇ ئىچىدە گۈڭراپ ناخشا ئېيتماقتا :

ئىخ، باللىق !

باللىققا قايتقۇم بار،

بۆشۈكۈمدە ياتقۇم بار .

ھەي باللار

مەن كېتەي

سىلەر بىلەن ئوينىغىلى

ئىككى بالاڭ ئەتىگەن يۈرىكىنى سۇغارغاندەك قىلىپ بەرگەن بەش يۇەننى سىقىمدىغىنىچە قاياققىدۇر يوقالغان. خەق باللىرىغا كومپيۇتېر دەپ نەدىكى ئادەمنى گالۋاڭ، ھۆرۈن قىلىۋېتىدىغان باھاسى زەھەردىن ئاچچىق نەرسىلەرنى ئېلىپ بېرىدىكەن. تەھقىقكى، سەن مەڭگۈ ئۇنداق ئەخمەقلەرنى دورىمايسەن‌دە. «زالىمنىڭ بالىسى ئالىم بولىدۇ» ئەمەسمۇ .

بىردىنلا گېلىڭ قىمىشىپ كەتتى. ئاستا سىرتقا چىقتىڭ-دە، تونۇش شوپاڭغا جۆنىدىڭ. يېنىڭدا بىر تىيىنمۇ پۇل يوق ئىدى. «دۇنيادا ھاراقكەش بىلەن بەڭگىنىڭ رىزقى بەك كەڭرى بولىدۇ». بۇ سېنىڭ مۇشەققەتلىك ھايات سەپىرىڭدە مول تۈرمۈش تەجرىبەڭگە ئاساسەن چىقىرىلغان ئەمەلىي يەكۈن. ئەلقىسسە، ھېيتلاپ يۈرۈپ راۋۇرۇس تەڭشەلدىڭ-دە، ئۆيگە قايتماقچى بولدۇڭ. كوچىلاردا ئاتا-ئانىلار باللىرىنى ئويناتقاچ كەچلىك سەيلە قىلىشىۋاتاتتى. مەستلىكتە بىردىنلا باللىقىڭ ئېسىڭگە يېتىپ پۇتكۈل بەدىنىڭ «شۇررىدە» ئېرىپ كەتكەندەك بولدى-دە، كۆزۈڭدىن ئىككى تامچە ياش «جىرتتىدە» ئېتىلىپ چىقتى. ياشلىرىڭنى سۈرتۈشنىمۇ ئۇنتۇپ، باللىرىڭ ئوقۇپ يۈرگەن بىر ناخشىنى خالىغان ئاھاڭدا بۇزۇپ ئوقۇشقا باشلىدىڭ :

ساۋاقداشلار، ساۋاقداشلار

باغقا بارايلى .

كېۋەزلىككە قوغۇن تېرىپ

تەرخەمەك ئالايلى .

ئا يارەي باغقا بارايلى

5

›پارتىيە قۇرۇلغانلىقنى تەبرىكلەش بايرىمى›دا (خۇداغا يۈز مىڭ شۈكرى) چىقىم بولمىدى. بۇ كۈندە ھەرقايسى ئىدارە، جەمئىيەتلەر ئارا پارتىيىنى كۈيلەپ خور ئوقۇش مۇسابىقىسى ئۆتكۈزۈلۈپ، ئايالىم بىر قۇر قىپقىزىل تەنتەربىيە كىيىمگە، سەن ئاپئاق بىر ئىشتان ۋە قىپقىزىل بىر كۆڭلەككە ئېرىشتىڭ

« 1- ئاۋغۇست» ئارمىيە بايرىمىمۇ داغدۇغىسىز ئۆتۈپ كەتتى. ئارىلىقتا ھەر خىل چاي، توي، بەزمە-باراۋەتلەر بولۇپ تۇردى. ھەش-پەش دېگۈچە «ئوقۇتقۇچىلار بايرىمى» يېتىپ كەلدى. گەرچە ئىككىڭلار ئوقۇتقۇچى بولمىساڭلارمۇ، بۇگۈن ئايالىڭنىڭ تۇغۇلغان كۈنى ئىدى. ھەپتىدىن بېرى تەييارلىق قىلغان ئايالىڭ بۇگۈن مەلىكىلەردەك ياسىنىپ ھەممىنىڭ كۆزىنى قاماشتۇرۇۋەتكەندى. ھەشەمەتلىك رېستوراننىڭ ئۈچ جوزىسىدا لىقمۇلىق ئولتۇرۇشقان مۇنۇ ئەر-ئاياللارنىڭ ھەممىسى ئايالىڭنىڭ تۇغۇلغان كۈننى تەبرىكلىگىلى كەلگەنلەر ئىدى. باشقا جوزىلاردا، ئوقۇتقۇچىلار بولسا كېرەك، پات-پات «مۇدىرنىڭ قولىدىن بىر رومكا ئىچەيلى!»، «شوجاڭغا خوش دەيلى!» دېگەن سادالار ياڭراپ تۇراتتى. يەپ-ئىچىپ باشلاندى. قىيقاس-چۇقان گۈلدۈرمامىدەك يۈرەكنى جىغىلدىتىدىغان مۇزىكىلار بىر چاغدا ئوتتۇز نەچچە تال شام ياندۇرۇلغان تورت ھەيۋەتلىك تۇغۇلغان كۈن مۇزىكىسى ساداسى ئىچىدە جوزىغا ئېلىپ كېلىپ پارچىلاندى، ئەمدى قىيقاس-چۇقان يېڭى دولقۇنغا كۆتۈرۈلدى. بىر-بىرىنىڭ يۈزىگە تورت سۇۋاشلار ھەر تەرەپتىن قار پومزىكىدەك ئۇچۇپ كېلىۋاتقان تورتلار سورۇن پەسكويغا چۈشۈپ تانسا باشلاندى. يېرىم كۈن قىلغان گىرىمنى تورت يۇقلىرى بىلەن قوشۇپ يۇيۇۋېتىپ كىرگەن ئايالىڭ سورۇندىكى ئەرلەر بىلەن نۆۋەت بىلەن تانسا ئوينىماقتا. توغرا چۈشىنىش كېرەك، ئىلمىيلىك ھەممىدىن مۇھىم سەن ئايالىڭنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى بويىچە «مۇقىملىقنى ساقلاپ» ھاراق قويۇشۇڭ كېرەك. رومكا ئايلانماقتا

رېستورانمۇ، بېشىڭمۇ ئايلانماقتا بىر چاغلاردا يۈزلىرىنى دانىخورەك باسقان بىر خوتۇن دەپتەر

كۆتۈرۈپ يېنىمغا كەلدى. سەن ئولتۇرغان شىرەدىكىلەرمۇ يانچۇقلىرىنى كولاشقا باشلىدى. «مەن ئۇنىڭ ئىبرى» دېدىڭ تەسلىكتە. «ئايالىڭىزغا ئالغان سوۋغىڭىزنى كۆرۈپ باقايلى» دېدى ئۇ. ئاھ، خۇدا! يېنىمدا بىر تىيىنمۇ پۇل يوق ئىدى. بۇنداق بولۇشنى بىلگەن بولساڭ يانچۇقلىرىڭنى سىلاشتۇرۇۋاتقان قوللىرىڭ ئىختىيارسىز تىترەپ، بىردىنلا كۆز ئالدىڭ پاللىدە يورۇپ كەتكەندەك بولدى. دەلدەڭشىپ ئايالىڭنىڭ قېشىغا باردىڭ-دە، قايسى كۈنى ئىچكەن مۇكاپاتلىق ھاراقنىڭ قېپىدىن چىققان پارقىراق ئۈزۈكنى ئايالىڭنىڭ بارمىقىغا سىلىپ قويدۇڭ (ئۇنىڭ ساختىلىقىنى ئەلۋەتتە ئۈزۈڭلا بىلەتتىڭ)، سورۇندا قىزغىن ئالقىش ياڭرىدى. سەن چەكسىز ئەلەم بىلەن باشقىلارغا قوپيۇشنىمۇ ئۇنتۇپ، ھاراق ئىچىشكە باشلىدىڭ: «ئوپئوچۇقلا قىرىۋاتقانلىقىنى، مىنۇتسىرى ئۆلۈمگە يېقىنلىشىۋاتقانلىقىنى تەبرىكلەشقۇ بۇ! ئادەملەر ساراڭ بوپتۇ، مەن جېنىمدا ئاتا-ئانامنىڭ تۇغۇلغان كۈنىنى ئەمەس، يىلىنىمۇ بىلمەيمەن» ھاياتىڭدا تۇنجى قېتىم ئاتا-ئاناڭنى ئېسىڭگە ئەپ قالدىڭ. ئالدىڭدىكى شىرەدە چېچىلىپ ياتقان تورتلار، چوكا تەگكۈزۈشكە نۆۋەت كەلمىگەن قورۇملار ئاتا-ئاناڭنىڭ چىشسىز ئېغىزلىرىدا ئېزەلمەيۋاتقان قاتتىق زاغرا بىلەن سېلىشتۇرما بولۇپ، گۆزەل سەھرا گۆدەكلىكىڭگە بەخش ئەتكەن ئىلاھىي ئاقدىللىق پۈتكۈل جىسمىڭنى بىر لەھزە كۆيدۈرگەندەك بولدى .

ھاراق سېنىڭ ستۇدېنتلىق چاغلىرىڭدىكى جۇشقۇنلۇقۇڭنى، ئۇلۇغۋار غايە ئىستەكلىرىڭنى، ئەقلىڭنى ھەممە ھەممىنى پاك-پاكىز يۇيۇپ تاشلىغانىدى. گويا، ھاياتىڭدا ئۇنداق چاغلار ئەزەلدىن بولۇپ باقمىغاندەكلا. سەن توختاۋسىز ھاراق ئىچىۋاتاتتىڭ. خۇش بولساڭمۇ، خاپا بولساڭمۇ ھاراق ئىچەتتىڭ. بىراق، زادى نېمە ئۈچۈن ھاراق ئىچىۋاتقانلىقىڭنى ئۆزۈڭمۇ بىلمەيتتىڭ .

ۋاقىت، تۇرمۇش ئۆز رىتىمىدا داۋاملاشماقتا. ھەممىگە قادىر ۋاقىتمۇ ھاياتنى يېڭىچە رەڭلەردە بېزىمەكتە. پات-پات جىنسىي ئاجىزلىقنى داۋالاش ئېلانلىرىنى يوشۇرۇنچە ئىزدەپ قالىسەن (ئاچتۇق يۈرۈپ ئىچكەن ھاراق ئاخىرى سېنى تولۇق كاردىن چىقارغانىدى). سەندە داۋالانغۇدەك ئۇنچە جىق پۇل نېمە قىلسۇن؟ سەن يەنە مۇشۇ خاپىلىقىڭ ئۈچۈن بولسىمۇ ئىچەتتىڭ

يىللار قىزغىن تەبرىكلەشلەر بىلەن ئالدىراش ئۆتمەكتە. سەن ۋە ئايالىڭ ھەتتا بالىلىرىڭنىڭ ئوقۇشىغا كۆز-قۇلاق بولغۇدەكمۇ ۋاقىت چىقىرالمايۋاتاتتىڭ .

ئەلقىسسە، سەن مۇكچىيىپ يۈرۈپ ئىچىۋاتقان كۈنلەرنىڭ بىرىدە چوڭ بالاڭ ئۆزىگە ئالىي مەكتەپتىن چاقىرىق قەغىزى كەلگەنلىكىنى ئېيتتى. كۆرۈڭ، ئۇنىڭ خۇشال بولۇپ كەتكىنىنى. قورۇپ

كەتسۇن ئاشۇ ئالىي مەكتەپ دېگەنلەر! ئۆزۈڭ داۋالانغۇدەك پۇل يوق، ئالىي مەكتەپكە نەدە پۇل؟ ئۇنىڭ ئۈستىگە ھازىر خېلى چوڭ-چوڭ مەكتەپلەرنى پۈتتۈرۈپ كەلگەنلەرمۇ خىزمەت تاپالماي ۋاتسا قانداق قىلىش كېرەك؟ «توغرا، ئىنسانلا بولىدىكەن، ئۇ ئۆستۈپشىنى يۆگەيدىغان كىيىمگە موھتاج، ئىنسانلا بولىدىكەن چاچ ساقلىنى ئېلىپ ياساپ قويىدىغان ئادەمگە موھتاج. دېمەك، بۇ ئىككى كەسىپ مەڭگۈ ئۆلمەيدىغان، خاتىرجەم ياشىغلى بولىدىغان كەسىپلەر ئىكەن!» شۇنداق قىلىپ سەن چوڭ بالاڭنى كىيىم تىككۈچىلىككە، كىچىكىنى ساتىراشلىققا شاگىرتلىققا بېرىشكە ئىدىيە جەھەتتىن تولۇق تەييارلىق قىلىپ قويىدۇڭ-دە، ئۆز ئەقلىڭدىن پەخىرلەنگىنىڭچە شوپاڭ تامان يۈرۈپ كەتتىڭ

ئاپتور: قاغىلىق ناھىيىلىك ئۇرۇق باشقۇرۇش پونكىتى قورۇسدا

نان قېپى

ئالىي مەكتەپنى پۈتتۈرگىنىمگە ئۈچ يىل بولدى. بۈگۈن بولمىسا ئەتە، ئەتە بولمىسا ھامان بىر كۈنى ھۆكۈمەتتىن «پالانى كۈنى ئىشقا چۈشىدۇ، ئىش ھەققى مانچە يۈز سوم» دېگەن ئۇقتۇرۇش كېلىدۇ. بۇ دېگەن بىر ئۆمۈر يېتىپ يېسەممۇ تۈگىمەيدىغان ئالتۇن تېغىم بولىدۇ. شۇ چاغدا «ھۇ نان قېپى، كارغا يارىماس» دېگەنلەرگە ئۆزۈمنى كۆرسىتىپ قويمايدىغان بولسام، خەپ

****

كۈنلەرنىڭ ئۆتۈشى بىلەن كۈندە مايلاپ تارىلىدىغان چېچىم ئىككى ـ ئۈچ كۈندە بىر قېتىم تارىغاق كۆرىدىغان بولدى. پىچاق تىغىدەك تىك قىرلانغان ئىشتىنىمنىڭ تىزى بۆكتەك پۈسكىيىپ چىقتى. تويا قونمايدىغان پارقىراق ئايىغىم «ماي» دېگەن نەرسىنىڭ بارلىقىنى ئۇنتۇپ قالغاندەك، ئەمدىلىكتە رەڭگىنىمۇ تونۇغىلى بولمىغۇدەك ھالغا كېلىپ قالدى. مەكتەپ پۈتتۈرۈپ يۇرتقا كەلگەن دەسلەپكى كۈنلەردە كۆزۈمنىڭ ئىچىگە ئۈمىد بىلەن قارايدىغان قىزلارنىڭمۇ رايى يېنىپ، ھازىر ئۇلار بىردىن باللىنىڭ ئانىسى بولۇپ قالدى. ئەتكۈزۈشلىرىم بولسا، «پىلانلىق تۇغۇت شەرەپ گۇۋاھنامىسى»گە ئېرىشىپ بولدى. كىچىكلەر مېنى «قولىدىن ئىش كەلمەيدىغان قېرى يىگىت» دېيىشىپ، قارىماستىن ئۆتۈپ كېتىشتى. ئۆيدىمۇ مېھمانلىنىپ ـ چىمانلىپ بولدۇم. ئانامنىڭ قىز مېلىنىمۇ ساتقۇزۇپ پۈتتۈن ئائىلىنى قاقسەنەم قىلغۇەتكەن تۇرسام، ئۆيۈمدىكىلەرگە قايسى يۈزۈم بىلەن قاراپ، قايسى ئېغىزىم بىلەن نېمىمۇ دەيمەن؟ لېكىن ئامال يوق، بەرگەننى يەپ تۇردۇم (كۆڭلۈمدە يېمەكچى بولغانلىرىمنى يېيەلمىسەممۇ).

ئالىي مەكتەپتە تۆت يىل مەخسۇس تارىخ ئوقۇدۇم. ئۇيغۇرنىڭ دەمدۇ، جۇڭگونىڭ دەمدۇ، چەت ئەلنىڭ دەمدۇ، قەدىمكىنى دەمدۇ، يېقىنقىنى دەمدۇ قوغۇرسۇر ئالتۇندىن تارتىپ كۆك زى، ئەپلاتۇنغىچە بىلمەيدىغىنىم يوق. ئالتۇن دەۋر، قانلىق يىللار ھازىرچە بىرى مەندىن سوراپمۇ قويمىدى، سورايدىغان بولسا، يىپىدىن يىڭنىسىگىچە شارىلداپ ئاققان سۇدەك راۋان دەپ بېرەتتىم. قورسىقىمدا باشقىلارغا ئوخشاش يېگەن ئاش ـ ناندىن باشقا بىلىم دېگەن تولۇپ يېتىپتۇ. سەھرايى قىيامەتنىڭ ئادەملىرى كور، نادان، ئۇ خەق ئالتۇننىڭ قەدرىنى نېمە بىلسۇن؟ ئالتۇننىڭ قەدرىنى زەرگەر بىلىدۇ. مەن مۇنداق قالمايمەن .

كۆنلەر ئۆتتۈۋەردى. ئۆمىدىم كۆپۈككە، زېرىكىش - تېرىكىشكە ئالماشتى. مۇنداق يېتۈۋەرسەم بولمايدىكەن. يەۋەرسەم ئۈيۈلىدىكەنمەن. يېمىسەم ئۆلىدىكەنمەن .

بىلگەن «تارىخ»ىم بىلەن نېمە قىلالايتتىم؟

دادامغا ياردەملىشىپ دېھقانچىلىق قىلماقچى بولدۇم. 16 يىل ئوقۇپ كەتمەن دېگەننىمۇ چىقىپ قاپتىمەن. قوللىرىم قاپىرىپ، بەللىرىم سىرقىراپ بولالماي قالدىم. ئىنىمنىڭ ياغاچچىلىق ھۈنىرىگە ياردەملەشمەكچى بولۇپ باردىم - يۇ، توقماق بىلەن بىرنى قويۇپ، سول قولۇمنى خېلى قاتتىق سوقۇۋالدىم .

ماشىنا ئېلىپ كىراكەشلىك قىلىشنى ئويلىدىم. لېكىن ئۇنىڭغا پۇل نەدە؟ ماگىستىرلىق كىنىشكام ماشىنا ھەيدەشكە ئەسقاتمايدۇ .

باققالغا قاراپ باقتىم، ياماقچىغا قاراپ باقتىم، مەن بىر باكالاۋر، ئۇنداق ئىشلارنى قىلسام قانداق بولغىنى؟ ئۇنىڭدىنمۇ رايىم ياندى. بازار كۆنى كوچىدا ساپايى سوقۇپ «ھەق ئاللا» دەۋاتقان سائىلغا قاراپ ھەيران قالدىم: ئۇنىڭ ئاۋازى ياڭراق، سۆزلىرى يېقىملىق، يۈرەكنى ئېزىدۇ. ئۇنىڭ خالتىسى توشاي دەپ قالغان، قاپقارا قاتاڭغۇر قولىدا بىر تۇتام پۇل. ئۇنىڭغا نان، پۇل، مېۋە ئىشقىلىپ ئۆسكەندىن چۈشكەن ئۆگۈتتەك ئۈزۈلمەي كېلىپلا تۇرىدۇ. ئۇ نېمە دېگەن تەلەيلىك ھەم بەختلىك؟ مەن ئەدناسى شۇ ساپايىنىمۇ سوقالمايمەن - دە !

16يىللىق ئۆمرۈم دەرسخانىلاردا كىتاب - دەپتەر بىلەن ئۆتتى. مۇشۇ كەمگىچە مەن يادلىمىغان كىتاب، مەن توۋلىمىغان شوئار ئازمۇ؟

مەن مۇئەللىم نېمە دېسە شۇنى قىلدىم. «قىلما» دېگەننى ھەرگىزمۇ قىلمىدىم. ئويلىسام ئۇ چاغلاردا مەن قۇلىقى يۇمشاق، پەزىلەتلىك، رايىش بالا ئىدىم. ھەممە مېنى «ئەخلاقلىق، ئەقىللىق بالا» دەپ ماختايتتى. لېي فېڭچە، لېينىڭچە ئۆسمۈر بولۇپ ئالغان مۇكاپات، تەقدىرنامىلىرىمۇ خېلى بار. ئاتا - ئانام، قولۇم - قوشنىلارنىڭ «شۇنداق بولسۇن دەپ ئەگكەندەك، قايچىدا قىرقىغاندەك، تاناب تارتقاندەك ئوڭلۇق بالا» دەپ ماختاشلىرى، پەخىرلىنىشلىرىچۇ؟

ساردىن چىققان قارچىغا، سەھرادىن چىققان ئۆلىما ئىدىم. ئىلگىرى ھەممە زوقلىنىپ ماڭا قارىشاتتى. ئەمدى مەن ئۇلارغا، ئۇلارنىڭ قولىدىكى ئىشىغا، يەۋاتقان نېنىغا، قولىدىكى پۇلىغا تەلمۈرۈپ قاراپ قالدىم. جاھاننىڭ تەڭشەلگىنى مۇشۇ ئوخشايدۇ .

قازانچىنىڭ شاگىرتى ئۇستىسىنىڭ قازاننى قانداق قۇيغانلىقىنى كۆرمىسىمۇ، ئىككى يىلدا مۇكەممەل ئۆگىنىپ بولارمىش. مەنچۇ، مەن 16 يىلدا نېمە ئۆگەندىم؟ مائارىپ ماڭا نېمە ئۆگەتتى؟

50يىل مابەينىدە ياش، ئوتتۇرا ياشلىقلار ئىچىدە ساۋاتسىزلىقنى تۈگىتەلمىسە، مەن 6 يىلدا «باكالاۋۇر» بولدۇم .

قاراپ باقسام، بىرىنچى يىللىقتا ساۋات چىقىرىپ هايات مۇساپەمدە يېڭى ئىرا باشلىغان بولساممۇ 11 يىلدا، 16 يىلدا شۇ بىر ئوقۇرنى ئايلىنىپتىمەن. ئەمدى مېنىڭدە ساۋاتتىن ئۆزگە قالغىنى نېمە؟

ئادەمگە تەلەي قىيا باقىدىغان كۈنلەرمۇ كېلىدىكەن. ئۈمىدىم ئۈزۈلەي دېگەن كۈنلەردە هۆكۈمەت ئورگىنىغا كاتىپ، تەرجىماننى نەق مەيداندا تاللاپ ئالىدىغانلىقىنى ئاڭلاپ ئۇدۇل ناھىيىگە چاپتىم. ئەمدى نېمىسىنى ئېيتاي، ئۇلار «چوقۇم ئىش ئورنى بولغان، ياش، ئالىي مەلۇماتلىقلاردىن بولۇشى كېرەك»كەن. چالمام سۇغا چۈشتى .

ئۇزاق ئۆتمەي ئوقۇتقۇچى ۋە مەمۇرىي خادىملىقتا جەمئىيەتتىن تاللاپ ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇلىدىغانلىق خەۋىرىنى ئاڭلىدىم. بۇ دورەم ئىشلىرىم خېلى ئوڭغا تارتىپ دەخلىسىز تىزىملاش شەرىپىگە ئىگە بولدۇم. دۆلەت تىلى، ئەدەبىيات، ماتېماتىكا پەنلىرى ئىمتىھانىدىن ئۆتسەك، ئاندىن كەسپتىن ئىمتىھان بېرىدىغان گەپكەن. ئاتا - ئانامدىن راسخوت ئۈچۈن ئاران پۇل ئېلىپ ئىمتىھانغا قاتناشتىم. «تىل - ئەدەبىيات» ئىمتىھانلىرى بىر ئويۇن ھېسابىدا ئۆتتى. ئەزەلدىن مەن ئۆچ كۆرگەن «ماتېماتىكا» بار ئۆچىنى ئالدى. ئۇنى دېمىسىمۇ سەككىز يىل مابەينىدە كەسپىمگە مۇناسىۋەتسىز دەپ قاراپ، ماتېماتىكا كىتابىنى قولۇمغىمۇ ئېلىپ باقمىغان تۇرسام. مىڭ ئۆلۈپ، مىڭبىر تىرىلدىم . ئومۇمىي نومۇرۇم تەلەپكە يەتكەن بولسىمۇ، «ماتېماتىكا» تەلەپكە يەتمەي قۇرۇق قول قايتىشقا مەجبۇر قىلدى .

مۇناسىۋەتلىك ئىدارىدىكىلەرگە ئەھۋال قىلدىم. ئۇلار تۇلۇمدىن توقماق چىققاندەك جاۋاب بېرىشتى :

ئالىي مەكتەپتە ئوقۇدۇم دەيسىز، ئىمتىھان ئالدۇق، ئۆتەلمىدىڭىز

ئاۋۋال كەسپتىن ئالسۇن. كەسپتىن ئۆتەلمىگەندە ئاندىن

ئۇ ئۆزىڭىزنىڭ ئىشى .

مەن 16 يىل ئوقۇدۇم، ئەمدى نېمە قىلىمەن؟

ئىختىيارىڭىز .

ئوقۇتقان كەسىپ تارىخ تۇرسا

ئوقۇتقان كەسىپ شۇ تۇرسا؟! ئۆزىڭىز ئوقۇغانسىز

چاقىرىق كېلىپ، ئوقۇتقاندا ئوقۇدۇم .

ئوقۇغان بولسىڭىز، بىلىم ئالغانسىز؟

ئالدىم. ئەمدى ئۇنى نېمە قىلىمەن؟

ئىختىيارىڭىز. سىزدەكلەردىن 13 مىڭى بار. قولىڭىزدىن كەلسە ئىش تېپىڭ .

مەن قانداق تاپىمەن؟

تازا مەتۇ، دەلدۈشكەنغۇ بۇ؟ ئىش تاپالمساڭ خالاغا بېلەت سات! ھۇ، نان قېپى بىر تاغار دەرد ـ ئەلەم بىلەن ئۆيگە قايتىپ كەلدىم .

16يىل ئوقۇپ خالاغا بېلەت ساتسام، باشقا ئىش ئۇچۇن قانچە يىل ئوقارمەن؟ خەيرىيەت، يېزىدا خالاغا بېلەت سېتىلمايدۇ. شەھەردىكى خالانىڭ ئىگىسى بار. 13 مىڭ كىشى بېلەت ساتقۇدەك يۇرتىمىزدا قانچىلىك شەھەر بار؟

نان قېپى ! نان قېپى! بۇ سۆزلەر مېڭەمنى قوچۇۋەتتى .

مەن ئەزەلدىن مۇشۇنداق «نان قېپى» يارالغاندىمەنمۇ؟ بىراۋ شۇنداق ياراتقانمىدۇ؟ سىلەر مېنى نان قېپى قاتارىغا چىقاردىڭلار. شۇ ئورنۇڭلار، شۇ ئىمتىھان نەتىجەڭلار بىلەن. سىلەر بىر بولساڭلار «ئىمتىھان ئىمتىھان بەرگۈچىنىڭ شۇ سوئال دائىرىسىدىكى بىلىمنى كۆرستىپ بەرسۇ، شۇ كىشىنىڭ پۈتۈن بىلىمنى ئۆلچىمەيدۇ؛ شۇ كىشىگە ۋەكىللىك قىلالمايدۇ» دەيسىلەر. ئەمدى شۇ بىر «ئىمتىھان» بىلەنلا يارىماس قاتارغا چىقىرىسىلەر، زادى قايسى گېپىڭلار راست؟ !

ئېيتىڭلار قېنى، مەندىن ئالغان ئاشۇ ئىمتىھاننى سىلەردىن ئالسا، سىلەر قانداق قىلارسىلەر؟

سىلەر بىزنى مۇشۇ ھالغا كەلتۈرگەن نان قېپى. سىلەرمۇ، مەنمۇ، ئۇلارمۇ «نان قېپى» بولۇۋەرسە، بۇ نان قاپلىرىغا كەلگۈسدە قايسى نانىنى سالىمىز؟

باللارغا شۇنى خىتاب قىلغۇم كېلىدۇ:

باللار، ئاگاھ بولۇڭلار، ئۇ نان قاپلىرى سىلەرنىمۇ مەندەك نان قېپى قىلىپ يېتىشتۈرمىسۇن. سىلەر ئۆزگىچە ئادەم بولۇڭلار !

مەن بۈگۈن شۇنى تونۇپ يەتتىم. باشقا ئىش قولۇمدىن كەلمىسىمۇ كۆڭلۈمدىكىنى دېيىش، ۋارقىراش بولسىمۇ كېلىدۇ :

خالايىق ئۆيۈڭلاردىكى، ئەتراپىڭلاردىكى سەبىي باللارنى قۇتقۇزۇڭلار! ئوقۇش ـ ئوقۇتۇشنى

دەۋرگە، زامانغا لايىق ئىسلاھ قىلىڭلار. ئەمدى ئىسلاھات قىلىش پەيتى يېتىپ كەلدى. ئەگەر ئۇنداق قىلمايدىكەنسىلەر، كۈندە دېگۈدەك تۇغۇلۇپ قاتارغا قېتىلىۋاتقان ساناقسىز نان قاپلىرى قەيەرگە سىغىدۇ؟ جېنىنى قانداق باقىدۇ؟ رىقابەتكە قانداق قاتنىشىدۇ؟

-2004يىل 1 - ئاپرېل دامكۇ

ئاپتور: چىرا ناھىيە دامكۇ ئوتتۇرا مەكتەپ ئوقۇتقۇچىسى

جۇڭگولۇق، ئامېرىكىلىق ۋە ياپونىيىلىك ھەققىدە قىزىقارلىق سېلىشتۇرۇش

يولۇۋاسقا ئۇچراش

جۇڭگولۇق بىر كىشى، ئامېرىكىلىق بىر كىشى ۋە ياپونىيىلىك بىر كىشى بىللە يولدا كېتىۋېتىپ يولۋاسقا ئۇچراپ قاپتۇ .

ئامېرىكىلىق جىددىيلىشىپ بىر كالتەكنى قولىغا ئېلىپ، يولۋاس بىلەن ئېلىشىشقا تەق بولۇپ تۇرۇپتۇ؛ ياپونىيىلىكمۇ جىددىيلىشىپ دەرھال بىر تۈپ دەرەخكە چىقىۋاپتۇ. جۇڭگولۇق ھېچقانداق جىددىيلەشمەي ئېڭىشىپ ئاياغنىڭ بوغقۇچىنى چىڭىتىشقا باشلاپتۇ .

كېيىن، خەقلەر بۇ ئىشتىن خەۋەر تېپىپ جۇڭگولۇقتىن، شۇنداق خەتەرلىك ئەھۋالدىمۇ قانداقسىگە ئۆزىنى تەمكىن تۇتۇپ، ئاياغنىڭ بوغقۇچىنى چىڭىتىپ ئولتۇرغانلىقىنى سورىغانىكەن، جۇڭگولۇق مۇنداق جاۋاب بېرىپتۇ: «جىددىيلەشكەننىڭ نېمىگە پايدىسى بار؟ مەن پەقەت ئاياغنىمنىڭ بوغقۇچىنى چىڭ چىگىۋالىسىلا، ئاندىن ھېلىقى باتۇر قىياپىتىگە كىرىۋالغان ئامېرىكىلىقتىن تېزرەك قېچىپ كېتەلەيمەن ئەمەسمۇ »!

بىناغا ئوت كەتسە

جۇڭگولۇقلار قانچىلىك بەدەل تۆلىشىدىن قەتئىينەزەر، ئوت ئاپىتىدىن قۇتۇلدۇرۇشقا ئاتلىنىپ، زىيانىنى ئەڭ تۆۋەن چەككە چۈشۈرىدۇ؛

ئامېرىكىلىقلار قانچىلىك بەدەل تۆلىشىدىن قەتئىينەزەر، ئاپەتكە ئۇچرىغان ئادەملەرنى قۇتقۇزىدۇ، قانچىلىك مال ـ دۇنيانىڭ كۆيۈپ كۆلگە ئايلىنىپ كېتىشى بىلەن ھېسابلىشىپ ئولتۇرمايدۇ؛

ياپونىيىلىكلەر مەيلى قانچىلىك بەدەل تۆلىشىدىن قەتئىينەزەر ئارخىپلارنى قۇتقۇزۇپ قالىدۇ، بۇ جەرياندا قانچىلىك مال ـ دۇنيانىڭ كۆيۈپ كېتىشى، قانچىلىك ئادەمنىڭ ئوت دېڭىزىدا قېلىشى بىلەن ئانچە ھېسابلىشىپ ئولتۇرمايدۇ. ئۇلار «ئارخىپلار ئامان قالسا، تارىخ ئامان قالىدۇ، تارىخنىڭ تەرەققىياتى داۋاملىشالايدۇ» دەپ قارايدۇ .

پۇل ئامانەت قويۇش

جۇڭگولۇقلارنىڭ كىرىمى ئامېرىكىلىقلارنىڭكىگە يەتمەيدۇ، ياپونىيىلىكلەرنىڭكىگىمۇ يەتمەيدۇ،

لېكىن ئۇلار پۇل ئامانەت قويۇشقا ئامراق. ئامانەتنىڭ ئۆسۈمىنىڭ قانچىلىك ئاز بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، تۆت تەڭگە پۇل تاپسىلا، ئالدى بىلەن بانكىغا ئامانەت قويۇشنى ئويلايدۇ .

ئامېرىكىلىقلار بۇنىڭغا قارىتا مۇنداق دېيىشىدۇ: پۇل ئامانەت قويۇش جۇڭگو پۇقرالىرىنىڭ كەلگۈسىدىكى ئىقتىسادىي تەرەققىياتىغا نىسبەتەن ئىشەنچى يوقلۇقىنى بىلدۈرىدۇ؛ ياپونىيىلىكلەر مۇنداق دېيىشىدۇ: «پۇل ئامانەت قويۇشقا ئامراق بولۇشىغا قارىغاندا، جۇڭگو پۇقرالىرىنىڭ تۇرمۇشتىن ھۇزۇرلىنىدىغان باشقا تۈزۈكرەك سورۇنى يوق بولسا كېرەك ».

لېكىن، جۇڭگولۇقلار ئامېرىكىغا بارسىمۇ، ياپونىيىگە بارسىمۇ تاپقان پۇلىنى ئوخشاشلا ئامانەت قويۇۋېرىدۇ؛ شۇڭا ئامېرىكىلىقلار بىلەن ياپونىيىلىكلەر «جۇڭگولۇقلارنىڭ نەچچە مىڭ يىللىق پۇل ئامانەت قويۇش ئەنئەنىسى بار ئىكەن » دېگەن قاراشقا كېلىشىدۇ .

ھەقسىز كەچلىك تاماق

بىر جۇڭگولۇق خېلى كۆپ دۆلەتلەرگە چىقىپ، بەزىدە ھەقسىز غىزالىنىپمۇ بېقىپتۇ ھەمدە مول تەسىراتلارغا ئىگە بوپتۇ، ئۇ بۇ ئىشلارنى مۇنداق تەسۋىرلەپتۇ: «ئامېرىكىلىقلار سىزگە كەچلىك زىياپەت تەييارلىسا، ناھايىتى ياخشى كەيپىيات يارىتىپ سىزنى خۇشال قىلىدۇ، ساھىبخانا بولغان ئامېرىكىلىق، مېھمانلارغا: «بۈگۈن سىلەر ئىچكەن كوكا كولا سىلەرگە قىلغان سوۋغىتىم بولۇپ قالسۇن» دەپ ئەسكەرتىپ قويىدۇ، شۇڭا بىلەن مېھمانلار ئۆزلىرى ئىستېمال قىلغان يېمەك - ئىچمەكلەرنىڭ پۇلىنى ئۆزى تۆلەيدۇ .

ياپونىيىلىكلەرنىڭ باشقىلارنى تاماققا تەكلىپ قىلىشى ئانچە جانلىق ئەمەس، لېكىن، داستىخان مول، ھاراق - شارابلار ئېسىل، يەنە كېلىپ مۇلازىم قىزلىرى تولىمۇ ئىشچان. ياپونىيىلىكلەرنىڭ سىزگە بەرگەن بىر ۋاخلىق ھەقسىز كەچلىك تامىقى سىزنىڭ بۇيرۇتمىڭىز ئىچىدىن ئەپچىللىك بىلەن تۈتۈپ قېلىنىدۇ .

جۇڭگولۇقلارنىڭ ھەقسىز كەچلىك تاماق يېيىشى ئوڭاي. سىز بىرەرسىنىڭ داستىخىنىغا داخىل بولغاندىن كېيىن، ئۇنىڭغا ئانچە - مۇنچە ئىش قىلىپ بەرسىڭىز بولىدۇ؛ قىلىپ بەرمىسىڭىزمۇ بولۇۋېرىدۇ. لېكىن ئۇنىڭ ئالدىغا داستىخان سېلىپ «بار تاۋۇقىم، يان تاۋۇقىم» قىلمىسىڭىز بولمايدۇ. ئەمما يېنىڭىزدا جەزمەن يېتەرلىك مىقداردىكى ھۆكۈمەت پۇلى بولۇشى كېرەك .

«تاللانغان فېلىيەتونلار» ژۇرنىلىدىن قاھار ئوسمان تەرجىمە قىلدى